

Lennusadam uritab korrata Titanicu edu

Eestisse jõuab suurejoone-
line näitus Robert Falcon
Scotti ja Roald Amundseni
võidujooksust lõunapooluse
avastamiseks. lk 2-3

Kuidas Sutter ametisse sai?

Memo Hando Sutteri
varasemast töökoge-
musest jõudis Eesti
Energia nõukokku
alles pärast tema
suurfirma
juhiks
kinnita-
mist. lk 9

Rock näitas lõpuks sisu

Eurosarjas saavuta-
tud kindel võit
taastas Tartu
korvpallurite
tugevalt mure-
nema lõõnud
eneseusu.

lk 14

Rakvere
SUITSUSINK
350 g (4.83/kg)

169

Tavahind 2.59

Üks mure vähem!

PRISMA

Eesti Päevaleht

+FORTE

HIND 1,35 EURO | NR 219 | KOLMAPÄEV, 12. NOVEMBER 2014

TAMREX

PANE OMA MUGAVUS PROOVILE!

Uue põlvkonna sooja aluspesu loomisel
on kasutatud parimaid materjale
ja uusimat tehnoloogiat. Soe aluspesu
hoiab sind kuiva ja värskena, on mugav
ning juhib higi ja niiskuse kehapiinnalt
eemale. Pakub kaitset, isoleerib ja ventileerib
just õigeid kehapiirkondi.
Materjal: kõrgtehnoloogiline AVS kangas
(56% polüamiid, 40% polüpropüleen,
4% elastaan, 200 g/m²).

Värvus: tumehall/must

XTR ALUSPESU TÖÖTAMISEKS
JA SPORTIMISEKS

KLIENDI KOMMENTAAR:

Olen maratone jooksanud 33 aastat! Uskuge
mind – selle aja vältel olen kasutanud väga
erinevat spordivarustust. Snickers Workwear
pesukomplekt ei tundunud mulle esmalt just
enesehmõistetav valik, kuid piisavalt hui-
tav, et proovida.

Minu kogemus ütleb, et see alus-
pesu on seljas oluliselt mõnusam,
kui tuntud spordibrändide tehniline
pesu: ülimalt pehme, mugav ja
ihusõbralik. Märja nahaga oli alla-
tuult Snickersi pesuga lausa jahu-
tav joosta. Lisaks funktsionaalsuse-
le on pesu minu meelest ka väga
kena disainiga.

Vaid üks küsimus, miks on pesu
nimetus Snickers WORKwear, mitte
aga Snickers SPORTSWEAR, mida
see minu hinnangul küll 100%
väärne oleks.

SEB Tallinna Maraton (42,2 km)
2011 - 20. koht,
2012 - 22. koht

Pärnu Kahe Staadioni jooks (7,6 km)
2011 - VI koht,
2012 - III koht

38. Saaremaa Kolme Päeva Jooks
(42,2 km) - 16. koht

Raasiku Rahvajooks (5,8 km)
2014 - I koht,
2010 - I koht

**Urmas
Põldre (48)**
Isiklik rekord
maratonis: 2:25.39

**Ostad
komplekti,
(särk + püksid)
saad TASUTA
SW WoolMix
sokid art 9202/0418
(väärtus 17 €)**

Snickers
Workwear
pikkade
varrukatega
soe alussärk
art 9430/0418

56 €

Snickers
Workwear
pikad
aluspuksid
art 9431/0418

50 €

Snickers
Workwear
lühikeste
varrukatega
soe alussärk
art 9432/0418

47 €

Snickers
Workwear
XTR
bokserid
art 9433/0418

27 €

Jätkuvalt soodsaim
sooja aluspesu
komplekt!

TAMREX

Soe Poly Dacron kangast
aluspesu talletab ideaalselt
kehasoojust, juhib niiskuse
nahapiinnalt eemale ja hoiab
sind kuivana. Väga pehme,
mugav ja veniv materjal.
Materjal: 100% Poly-Dacron.

Värvus: tumehall

**KOMPLEKT
(särk + püksid)**

**-20%
= 44 €**

TAMREX soe alussärk
art 7191 - meeste mudel, art 7192 - naiste mudel

HIND 29 €

TAMREX pikad aluspüksid
art 7112 - meeste mudel, art 7113 - naiste mudel

HIND 26 €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 28.02.2015 või kuni kaup jätkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN

Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU

Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU

Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE

Pikk 2

VILJANDI

Riia mnt 42a

JÕHVI

Tartu mnt 30

VÖRU

Piiri 2

VALGA

Vabaduse 39

NARVA

Tallinna mnt 19c

HAAPSALU

Ehitajate tee 2a

PAIDE

Pikk 2

JUHTKIRI

Uus lahing infosõjas

Tutvustades ka eestikeelset sisu edastama hakka- vat uut Vene propagandakanalit Sputnik, ütles Rossija Segodnja peadirektor Dmitri Kisseljov, et Sputniku maailmas on „Jaapan jaapanlik, Türgi türgilik, Hiina hiinalik ja Venemaa venelik” ja „et igapähe on õigus elada omamoodi”. Nõukogude aega mäletav eestlane peaks sellise Venemaalt tuleva mesijutu vastu immuunne olema. Põhjuse paanikasse mitte sat- tuda võib leida ka Tallinna linnameedia näitest – see on Eesti mõistes tugevast rahastamisest hoolimata jäänud siinsel meediaväljal marginaalseks tegijaks.

Siiski ei tohiks Sputnikku alahinnata. Sputniku eesti- keelse sisu kohta pole praegu küll võimalik midagi öelda, sest seda veel ei ole, kuid Sputniku ingliskeelne veebileht on tehniliselt heal tasemel ja sisust ka ei karga kohe näkku ilmne propaganda. Võib eeldada, et Sputnik püüab mei- le osavamalt ja intellektuaalsemalt pähe pugeda kui vene „trollid”, keda internetikommentaariumites kohtab.

Läänemaailm kui meediavabaduse eest seisja on seni lasknud Vene võimude kontrolli all olevatel meediakanali- tel (nagu telekanal Russia Today) peaaegu ilma takistuste- ta kallutatud informatsiooni levitada. Päril Venemaa stiilis keelamis- ja kõrvaldamispoliitikat meil ja teistel läneriiki- del kasutada ei sobigi, ent erapoolikute ja faktiliselt vale- de kajastuste eest võiks trahve ja sanktsioone senisest julge- malt määrata. Meediaka- nalite puhul, mis on Eestis ka füüsiliselt esindatud, on seda võimalik teha.

Infosõjast

Uue ja mitmekeelse Vene infokanali Sputnik võimalikku mõju Eestile ei tohi alahinnata.

Aga ainult sellega Vene infosõdalaste vastu ei saa, pigem võib lauskeelamise- ga luua neile osa inimes- te silmis alternatiivsuse oreooli. Veenva Eesti-kesk-

se sisu tootmine võib Sputnikul küll jääda personalipuudu- se taha, kuid rahvusvaheliste teemade puhul seda probleemi ilmselt ei teki ja sealtkaudu võib õnnestuda ennast aega- misi siinsesse meediaruumi sisse süüa. Eriti olukorras, kus sõltumatu ajakirjandus tegutseb turumajanduses, aga vene- meelseid kanaleid rahastab heldelt Vene riik.

Laienev infosõda tõstab teravalt päevakorda küsimuse, mida muuta Eesti meediapoliitikas, et sõltumatu meedia suudaks huvigruppe kinnimastud meediaga tulevikuski konkureerida. **•**

REPLIIK

Töö, mitte mugavus

See, kes on Eestis töötuks jäänud ja saab töötuskindlus- tushüvitist, võib minna tööd otsima teise Euroopa Liidu liikmesriiki ja saada Eestist hüvitist edasi. Kuid seda ainult piiratud aja jooksul.

Üks rumeenlanna, kes oli kolinud Saksamaale Leipzi- gisse, taotles aga töötü abiraha Saksamaa Liitvabariigilt. Sellest keelduti, sest ta ei olnud Saksamaal kunagi tööta- nud ega töötuskindlustust maksnud. Naine kaebas asja kohtusse. Eile tuli Luksemburgist Euroopa Liidu koh- tult kauaoodatud vastus: ei, Saksamaa ei pea talle töö- tü abiraha maksma. Ei pea maksma abiraha sellele, kes pole Saksamaal varem töötanud ega ka realselt tööd otsi- nud. Euroopa Liidu tööjõu vaba liikumise eesmärk on anda paremaid võimalusi tööd teha, mitte sotsiaaltoetuste nimel ühest riigist teise kolida, kõlas põhjendus.

See on puritaanlik, kuid õiglane. Niisiis, töötü eestla- ne saab võtta töötü abiraha kaasa Eestist, kuid mitte nõu- da seda uuel kodumaalt, olemata ise sealsesse ühiskonda panustanud. **• Külli-Riin Tigasson**

Lk 10 Urve Palo põhjendab vajadust üürielamute programmi järele
Lk 11 Kaire Põder, Triin Lauri: palgalõhet põhjustab ka lastevedu

U

UUDISED

INDIAS VIIBIVAD LAEVAKAITSJAD ESITASID KÕRGEMALE KOHTULE PETITSIOONI

Indias juba üle aasta räsitud Sea- man Guard Ohio laevakaitsjad esi- tasid reedel kõrgemale kohtule petitsiooni. Nad paluvad tühista- da madalama kohtuastme tehtud

otsuse meeskonna passide, doku- mentide ja teiste isiklike asjade äravõtmise kohta, et nad saaksid koju minna. Teatisele tuleb vasta- ta kahe nädala jooksul. **Delfi**

Meremuuseum toob

Järgmisest suvest alates näeb Lennusadamas väljapa- nekut maadeavastajate Robert Falcon Scotti ja Roald Amundseni dramaatilisest võidujooksust lõunapoolu- sele, mis lõppes Scotti meeskonna surmaga. Näitus on pärit New Yorgi kuulsast loodusajaloomuuseumist ja selle Eestisse toomine maksab üle 220 000 euro.

Tuuli Jõesaar
 tuuli.joesaar@epl.ee

Eesti on rahvaarvu poolest väiksem kui nii mõnigi New Yorgi linnaosa ja seda uhkem on, et maailmatasemel näi- tused tuuakse meie publiku- le koju kätte. Eelmisel sügis- talvel Lennusadamas olnud Titanicu näitusega kõik Ees- ti muuseumite külastusrekor- did murdnud meremuuseum on astunud taas julge sammu ja rentinud Eestisse New Yorgis asuva loodusajaloomuuseumi (American Museum of Natural History – T. J.) näituse „Võidu- jooks maailma lõppu” („Race to the End of the Earth”), mis räägib lõunapooluse valluta- mise traagilise loo. Loo sellest, kuidas Briti mereväehvitser Robert Falcon Scott ja Norra maadeuurija Roald Amundsen jõudsid 1911.–1912. aastal oma meeskondadega peaaegu samal ajal esimeste inimestena lõuna- poolusele.

Norralasel õnnestus mees- konnast ainsatki liiget kaota- mata sealt ka tagasi jõuda, kuid Scott ja tema kaaslased hukku- sid mitme kurva valearvestuse tagajärjel tagasiteel ja kõigest 30 kilomeetri kaugusel pääst- vast baasist. Näginud ja vee- puuduses, kurnatud ja pool- külmununa täitis Scott viima- se päevani märkmikku, milles jäi lõpuni laitmatuks Inglise härrasmeheks. Ta ei väljenda- nud oma ekspeditsiooni välti- matust lõpust kirjutades het- kekski paanikat.

Säilinud on päevik ja ka eks- peditsioonil tehtud fotod, mil- le hulgas on Scotti ainulaadsed pildid hetkest, kui nõrduinud inglased jõuavad lõunapoolu- sele ning näevad sinna püsti- tatud Amundseni telki ja sel- lel lehvivat Norra lippu.

Avatakse augustis

Lähemalt saab polaarvõidu- jooksu lugu uurida ja ekspe- ditsioonilt pärit esemeid näha järgmise aasta augusti lõpust alates, kui näitus Eestisse jõuab. Näitus avatakse Len- nusadamas 28. augustil ja see jääb avatuks kuni 2016. aasta

10. jaanuarini. Meremuuseum loodab, et näitus pakub pal- judele huvi. „Polaarteema on eestlastele kindlasti põnev tänu meie oma polaaruurijatele. Ka meie näitus „Jäine väljakutse”, mida nägi kevadel Paksus Mar- gareetas, võeti külastajate poolt hästi vastu. Konkreetset selle näituse kasuks rääkis loomuli- kult see, et Antarktika avasta- mine on üks ajaloo suurimaid seiklusi, ja see, et American Museum of Natural History on maailma mastaabis üks esin- duslikumaid muuseume,” ütles meremuuseumi programmijuht Gerly Heinsoo.

Selline näitus pole mõistagi odav. „„Race to the End of the Earthi” renditasu on 280 000 USA dollarit (u 224 000 eurot – T. J.), sellele lisanduvad näi- tuse transpordi, ülespaneku ja tõlgetega seotud kulud. Lisaks loome juurde programme, Ees- tit puudutava osa ning peame näitust ka turundama,” selgi- tas Heinsoo. Ainult kulusid nii suure näituse toomine siis- ki loodetavasti ei tekita. 700 000 eurot maksnud Titanicu näi- tus oli nii populaarne, et seda külastas rekordiliselt 220 000 inimest. Titanicu näituse pile-

masti võtab see umbes kolm aastat, vahel on võimalik seda aega lühendada. „Me praegu otsime ideid aastaks 2017. Sisuli- ne töö algab vähemalt aasta enne näituse avamist,” rääkis Heinsoo. Kui näitus on väl- ja valitud ja kokkulepped sel- le loonud muuseumiga sõlmi- tud, tuleb see ka kohale tuua, mis on kallis ja keeruline. „Näi- teks Titanicu näitus tuli Lennu- sadamasse Taiwanist 12 suure merekonteineriga ja liikus meilt samamoodi edasi Tel Avivi. Mõned eriti õrnad ja hinnalised eksponaadid tulid ka lennuki- pagasina USA-st koos eksponaatide paigaldusmeeskonna- ga. Mõistagi on alati tegemist hinnalise eriveosega,” kirjeldas programmijuht.

Õige elamus

Suurtel rahvusvahelistel näi- tustel on väljapaneku disain ja ruumiline planeering üldjoon- tes rangelt paigas. Seega saab Eesti muuseumi külastaja täp- selt samasuguse elamuse nagu New Yorgi muuseumi külasta- ja. Kui näitusele tahetakse lisa- da erisusi, tuleb need kooskõ- lastada. „Sageli on lubatud näitusele lisada veidi ka koha-

liku piirkonna infot, kuid seegi on põh- jalikult ette kirjutat- tud, millises mahus ja kus täpselt seda näitusealal ekspon- neerida tohib. Nii näiteks täiendame

Polaarteema on tänu meie oma polaaruurijatele eest- laste jaoks kindlasti põnev.

titulu kattis kõik kulud ja tõi ka üle miljoni euro puhastulu, mil- le muuseum kulutas jäälõhku- ja Suur Tõll remondiks.

„Muuseumi sees ütleme, et unpunud laev päästis jää- murdja, sest Titanicu edu või- maldas meil Suurt Tõllu selli- ses suures mahus renoveerida, nagu seda sel suvel muuseumi omavahenditest tegime,” ütles Heinsoo, aga ei tahtnud Scotti ja Amundseni näituse võimalik- ku külastajatearvu ennustada. „Meie järgmisi näitusi silmas pidades ei tahaks veel ühtegi konkreetset prognoosi välja käia,” ütles ta.

Nii suurte näituste maa- letoomine võtab aega. „Ena-

ka polaarnäitust Eesti osaga,” ütles Heinsoo.

Järgmise aasta 12. veebrua- rist 26. juulini on Lennusada- mas avatud suur nn käed-kül- ge kogupere näitus „Ujub või upub” (vt kõrvallugu). See on meremuuseumi ja AHHA teaduskeskuse ühisnäitus, kus iga- üks saab näha, lugeda ja katse- tada, kuidas toimivad loodus- jõud merel ja kuidas need on mõjutanud mereajalugu. Näi- tusel saab tekitada laineid ja veekeeriseid, juhtida laevu läbi lüüside, minna vee alla, päästa end uppuvalt laevalt jpm.

Seejärel on paus ettevalmis- tusteks ja 28. augustil avatakse- gi suur polaarnäitus. **•**

Lennusadama Titanicu näitus purustas seumile ka üle miljoni euro puhastulu. või koguni ületada?

Kuidas Titanic eestlased muuseum

Gerly Heinsoo meenutas, et pärast Len- nusadama avamist hakkas meeskond otsima ideid, kuidas õpetada eestlas- tele, et muuseumis võib käia mitu kor- da aastas, ja samal ajal pakkuda huvi- tavat ka turistidele.

„Nii tekkis idee, et võiksime sis- se tuua välisnäitusi, ja otsisime oma esimeseks välisnäituseks teemat, mis võiks kõnetada võimalikult paljusid ini- mesi. Titanic kindlasti on üks neist tee- madest, kuid valikuvариante oli veelgi – alates maailma muutnud leiutistest kuni merekoletisteni,” märkis ta. Tita- nicu projekt oli kulukas ja muuseu-

KURJATEGIJA RÖÖVIS EAKALT NAISELT 8500 EUROT

Esmaspäeval röövis Tallinnas Lasnamäel seni tabamata kurjategija eakalt naiselt käekoti koos 8500 euroga. Politsei sai kell 14.05 teate, et J. Koorti tänaval asuva kortermaia trepiko-

ja tõukas mees 87-aastast naist
 ja röövis tema käekoti, kus oli
 suurem summa sularaha. Pärast
 röövi jooksis kurjategija mine-
 ma. Naise väitel oli kotis 8500
 eurot. **ERR**

PUTINI NÕUNIK: EESTI EI ELA SUURT SÕDA ÜLE

Rootsi ei pea Venemaa pärast muretsema, kuid Eestil ja Lätil on seevastu kõik põhjused, miks Venemaad kartä, ütles Venemaa presidendi Vladimir Putini nõunik Sergei Markov Rootsi televi-

soonile (SVT). „Teie Rootsis ei pea kartma. Lätl ja Eestil on seevastu põhjust. Kui tuleb suur sõda, on võimalik, et neist maadest ei jää midagi järele,” ütles Markov SVT korrespondentidele. **Delfi**

VERINE PERETÜLI

Õöl vastu eilset sai politsei teate, et Valgas ründas 44-aastane naine joomingu käigus noaga oma 27-aastast poega. Politsei pidas naise kinni ja kannatanu toimetati haiglasse. **Delfi**

New Yorgist uue suurnäituse

kõik publikurekordid ja tõi meremuu-

Kas polaarnäitus suudab edu korrata

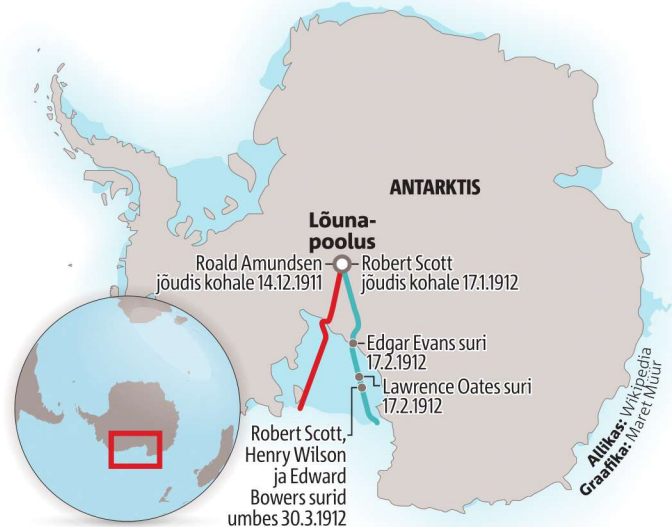
Robert Falcon Scotti (pildil vasakul) meeskond jõudis lõunapoolusele Norra lipu juurde. Amundsen oli olnud olnud neist kiirem.

Foto:AFP/Scanpix/ SPRI/ Lieutenant Henry Bowers

Scott kaotas polaarvõidujooksus terve meeskonna elu

Norralane Roald Amundsen viis oma meeskonna lõunapoolusele kuu aega varem, kui sinna jõudis inglane Robert Falcon Scott, kes tagasi- teel hukkus ise ja kaotas ka teda saatnud meeskonna.

AHHAA teaduskeskus loodab oma erilise näitusega Euroopat vallutada

mi ette sappa tõi

mirahvas lootis esialgu 90 000 külastajat. „Muidugi oli ka meil hulk kahtlusi ja kõhklust, kas saame sellise väljakutsega hakkama. Me ei olnud näitust avades kindlasti nii suureks eduks valmis ja leidsime, et 90 000 külastaja puhul võime selle ettevõtmise kordaläinuks lugeda. Tegelikult sai see hulk täis juba siis, kui näitus oli olnud avatud vaid poole oma koguaast. Tagantjärele võiks öelda, et teadmine suurest õnnestumisest jõudis meieni alles siis, kui näitus oli kokku pakitud ja õnnelikult Tel Avivi poole teele saadetud,” ütles Heinsoo.

Eesti meremuuseumiga
koostöös valminud
näitusele otsitakse huvilisi
eri teaduskeskustest.

Piia Puuraid
piia.puuraid@epl.ee

Kevadest novembri alguse-
ni Tartus AHHA keskuses
üleväl olnud mereteemaline
näitus „Ujub või upub” mak-
sis 200 000 eurot. Nii suurt
ja kallist näitust pole Ees-
tis veel varem koostatud.
Esmakordne on ka see, et
näitus ei jää niisama seisma,
vaid tahetakse rentida ma-

ilma eri teaduskeskustele ja muuseumitele.

AHHAA teaduskeskuse juhatause liikme Andres Juure sõnul viis säärase ideeni praktiline vajadus. „Näituse tootmine on üsna kallis lõbu ja kui kohe algusest peale meeles pidada, et sellest tuleb rendinäitus, siis kulud ei kasva kordades, aga jääb väga suur võimalus tuludeks,” rääkis ta.

Juur nentis, et on veel vara ennustada, millist kasumit AHHAA näituse rentimisest võiks saada. „Ei ole määrav, kui palju näitust rentima hakatakse, vaid mis raha eest. Meie eesmärk on hakata müü-

ma seda keskmises hinnaklassis ehk umbes paarsada tuhat eurot poolaasta eest,” ütles ta. Kallimad Euroopas pakutavad näitused maksavad ligi pool miljonit eurot ja Juure sõnul on turul puudut just keskmise hinnaklassi näitustest.

Tõehetk käes

Keskus ei ole veel ühtegi lepingut sõlminud, aga näitus loodetakse anda edukalt rendile Euroopa teaduskeskusi ühendava katusorganisatsiooni juhtide koosolekul, mis algab täna Tartus. „See ongi meie suurim tõhetk, kui majas on üle 40 Euroopa teaduskeskuse juhi

ning meil on suurepärane võimalus enda näitust turustada,” ütles Juur ja märkis, et Taani teaduskeskuse juht nimetas näituse üht osa – interaktiivset liivakasti – aasta parimaks eksponaadiks. Interaktiivsust peabki Juur AHHA näituse müügiartikliks.

Tema sõnul on tänapäeva näitused jagunenud kaheks: need, kus saab ainult lugeda, ja need, mis koosnevad ainult interaktiivsetest eksponaatidest. „„Ujub või upub” on tore kesktöö ja ka kujunduslikult õnnestunud näitus, kus saab nii targemaks kui ka ise asju omal nahal järele proovi-

da," rääkis ta. Tegijate sõnul ei jää kõnealune näitus kindlasti ainsaks, mida AHHAA müümise eesmärgil koostab.

Juur ütles, et parim oleks see, kui nad suudaksid toota aastast ühe niisuguse näituse, aga korralik saavutus oleks koostada ka üks iga paari aastat tagant. „Tähtis on, et see näitus läheks müügiks keskmise turuhinnaga, sest kui inimesed on nõus selle hinnaga ostma, siis näitab see, et tegemist on hea kaubaga,” lausus ta.

Uute näituste loomise jaoks kavatsetakse otsida partnereid väljastpoolt Eestit. ●

Kremli kellade helin hakkab varsti kõlama ka eesti keeles

Venemaa võimud on otsustanud viia edu toonud PR-võitluse üle maailma igaühe koju.

Krister Paris, Priit Simson
uudised@epl.ee

Kui Nõukogude Liit 1957. aastal tehiskaaslase ümber maailma saatis, oli selle propagandaefekt võimsam, kui tollane Kremli juhtkond üldse loota oskas. Vahest seetõttu kopeerib sama nime nüüd ülemaailmne ettevõtmine Sputnik, millega laiendatakse oluliselt riikliku infoagentuuri Rossia Segodnja (Russia Today) tööd. Agentuuri juht Dmitri Kisseljov teatas esmaspäeval, et oma tööpunktid luuakse 34 riigis üle maailma ning hakatakse edastama sõnumeid raadio, internetiudiste ja sotsiaalmeedia kaudu. Teiste seas peaks toimetuse tulema ka Eestisse.

Selleks et kamufleer oleks täielik, kasutatakse brändina Rossia Segodnja eelkäija nime RIA Novosti. Tänavu märtsiks too suhteliselt sõltumatu meediakanal likvideeriti. Nüüd on ta aga „tagasi” – kui toksida internetti RIA Novosti aadress, satub pahaaimamatu lugeja just Sputniku lehele.

Olukorras, kus Kreml keskendub oma eesmärkide saavutamiseks ennekõike propaganda jõule, tekitab igasugune jutt Vene informatsioonivälja jõulisest levimisest mõistagi ärevust. Kanali enda juhid ei varjagi, et nad ei kavatse tegeleda neutraalse ajakirjandusega selle läänelikus mõttes. Ja nagu sageli, pöörab Kisseljov mõisted vastupidiseks võrreldes nendega, mida kasutatakse Euroopas ja USA-s.

„Oleme vastu massiivsele propagandale, millega maailma toidetakse,” sõnas ta kanali esitlusel. Tegemist on Kremli viimase aja ühe põhimantraga. Vastukaaluks väidetele, nagu kontrolliks Moskva Venemaalt tulevaid infovoogusid, väidavad režiimi toetajad vastu, et tegelikult on samasuguse, ainult varjatuma kontrolli all ka lääne meedia.

Ukraina infosõdade eksperdi Georgi Potšeptsovi sõnul ei maksa Vene propaganda mõju alahinnata. „Vene infoproduktid erinevad kohalikest selle poolest, et nad on intellektuaalsed ja tugevad,” iseloomustas ta Eesti Päevalehe seda, kuidas on mõjunud Venemaa seisukohad Ukrainas. Eriti mõjusaks muutub kontsentreeritud lähenemine siis, kui vastas puudub n-ö ühtne seisukoht. „Võime enam ei usaldada. Sotsiaalvõrgustikes üksnes tambitakse infot,” kirjeldas ta. „Tuleb juba vara-

Foto: RIA Novosti/Scampix

Kremli esipropagandist Dmitri Kisseljov kavatseb viia „mahavaikitud tõed” lääne inimesteni nende emakeeles. Propagandasõjas on alanud Venemaa pealetung.

Teine vorm, sama sisu

Need, kes igatsevad näha maailma Venemaa perspektiivist, on saanud seda juba ammu teha satelliidikanali Russia Today kaudu. Tehniliselt heal tasemel ja teisi suuri uudistajaamu nagu BBC-d või al-Jazeerat meenutav kanal juhib sageli tähelepanu puudustele lääneriikide demokraatias. Näiteks pälvib halastamatut kriitikat USA rünnak Iraagile, aga ka lääne moraalne dekadents.

Esimeste päevade põhjal näib Sputnik sama traditsiooni jätkavat. Näiteks süüdistas ta lääne meediat akronüümidega mängimises, et õigustada Islamiriigi ründamist. Võis lugeda ettepanekut, et Miami eralduks USA-st. Ja muidugi on omal kohal Kremli sõnumid: alates Putini üleskutsest, et kõik andmed Ukraina kohal allatulistatud Hollandi reisilennuki kohta peaksid olema avalikud, kuni jutuni, et ega lääneriikide sanktsioonid ikka kuhuigi ei vii.

kult mõelda, kuidas kindlustada enda vaatenurki. Ega vaataja ei hakka teid kell üheksa õhtul otsima.”

Eesti on Potšeptsovi sõnul siiani jäänud üsna immuunseks muu hulgas keelebarjääri tõttu. Internetis „trollid” küll tegutsevad, kuid nende intellektuaalsest tasemest tõhusa propaganda jaoks enamasti ei piisa. Sputnik võib olla samm edasi. „Paistab olevat päris hea töö, lehekülj on selline, mida on ka iPadist või mobiilist hea lugeda ja sotsiaalmeediaga linkida,” hindas ettevõtmist üks anonüümseks jäänud Eesti kommunikatsiooniekspert.

Rohkem lahingumoot

„Eks neid katseid ole varemgi olnud, kuid need on jäänud äbarikeks,” selgitas ekspert, kelle sõnul olevat nüüd asjalood teistsugused. „Russia Today rahastus suureneb järgmisel aastal üle 40%, Rossija Segodnja aga koguni kaks ja pool korda.”

Kommunikatsiooniasjatundja Raul Rebase sõnul järgib kõnealuse kanali loomine 2000. aastate alguses loodud strateegiat. „Tehnoloogiliselt ja vormiliselt on Kisseljovi programmid kõrgel tasemel, aga eks nende tegemiseks ole ka antud suuri vahendeid,” selgitas pikalt Vene meediaruumi jälginud Rebane. „Selge on see, et infopilt on muutumas ja nende uudiste valguses tuleks

rahvusringhäälingu venekeelse kanali ideed uuesti hinnata,” arvab Rebane. „Jutt sellest, et niikuinii teevad teised paremini ja pole üldse mõtet proovida, tähendab allaand-

Sputniku juhid ei varjagi, et nad ei kavatse tegeleda neutraalse ajakirjandusega.

mist ilma võitluseta.” Läheduse efekt, usub ta, on siiski siinsete kanalite eelis.

Eile alustas Sputniku raadiojaam oma saatteid Gruusias ja gruusia keeles. „Meil on eeteris uudised, teated, intervjuud ja kommentaarid. Oleme alustanud neljatunnise saatepäevaga, kaks hommikul ja kaks õhtul,” kommenteeris leheküljel sputniknews.com väljaande tegevust Anton Laskhišvili. Tema sõnul on järgmisel aastal kavas üle minna 24-tunnisele saatepäevale.

Eestis pole alternatiivset infokanalit käivitada juba sellepärast eriti lihtne, et nagu näitavad varasemad katsed (Kalev Meedia), võib see takerduda pädeva tööjõu puudumise taha. Või siis ei usalda rõhuv osa elanikkonda kanalit niikuinii (Tallinna TV). Nagu märkis Ukraina ekspert Potšeptsov, on tänapäeval meediaruumis võimu võtmiseks üha rohkem vaja tugevaid natuure.

Mitte inimesi, kes teksti maha loevad, vaid kes suudavad seda Kisseljovi kombel hingestatult ette kanda. Kas Eestis võiks olla selline superstaar?

„Ei, ma ei tunne ennast puudutatuna,” kinnitas Eesti rahvusringhäälingu juhatuse liige Ainar Ruusaar. Tema hinnangul on tänapäeva inimene küllalt tark, saamaks aru, mis on mis. „Eestis tehtav eestikeelne sõltumatu ajakirjandus on piisavalt tugev, et seda paljaste kätega ei murra.”

Ruusaare hinnangul oleks põhjust Sputniku konkurentsi tõsiselt võtta, kui nad peaksid „mingil põhjusel tootma sõltumatut, kontrollitud ja häs-

ti pakendatud sisu”. Vastasel juhul pigem mitte.

Kummatigi ei taju konkurentsi survet ka venekeelne Pervõi Baltiiski Kanal, kelle vaatajaskonda võiks veel üks venekeelne infoväljund teoreetiliselt sisse lõigata. Pigem sünnib koostöö.

„Sündmuste kajastamise mõttes on alati hea, kui on võimalik saada ja edastada infot erinevatest infoallikatest,” kommenteeris kanalit edastava Baltic Media Alliance'i tegevjuht Irina Kozõrenko. „Näiteks edastab PBK täna oma uudistesasteid kolmest eri allikast. Perspektiivis planeerime suurendada infoallikate arvu veelgi ja kindlasti on sellised uued projektid nagu Sputnik teretulnud.”

Ideoloogiline võitlusväli

Samal päeval, kui teatati uuest infopealetungist, tuli Venemaalt ka sõnumeid riigisisese meedia-välja ahendamisest. CNN andis teada, et lõpetab pildi edastamise Venemaa kaabel-TV kanalite kaudu. Kanali juhtkond nimetas põhjuseks hiljutisi muudatusi Venemaa seadustes. Ettevõtte neid ei täpsustanud, kuid vaatlejad viitavad kahele seadusele. Üks neist keelab kaablikanalites reklaami müügi ja teise järgi ei tohi Venemaa meedia-

firme välisomandus olla suurem kui 20%.

Teine märgiline samm oli ajalehe Kommersant peatoimetaja Mihhail Mihhailini tagasiastumine. Seda seostatakse riikliku naftakompanii juhi Igor Setšini tegevuse liigse kritiseerimisega. Veel mõni päev tagasi valandas raadiojaam Ehho Moskva võimude survele ajakirjanik Aleksandr Plujštševi, kes kommenteeris Kremli asjadevalitseja Sergei Ivanovi poja surma.

Tõde Reformierakonna kohta saab kaante vahele

Ajakirjanik Kalle Muuli sulest ilmub Reformierakonna loomisest rääkiv raamat „Kodanike riik”.

Kärt Anvelt
kart.anvelt@epl.ee

Ajakirjanik Kalle Muuli on Eesti poliitika lähiajaloost avaldanud juba kaks raamatut: „Isamaa tagatuba” ja „Vabariigi sünnimärgid”. Vähem kui kuu aja pärast ilmub tema põhjalik käsitus ühe erakonna tekimise- ja kujunemisloost. Seekord keskendub Muuli Reformierakonnale ja 12. detsembril ilmuv raamat kannab pealkirja „Kodanike riik”.

Muuli nõustus, et mõnes mõttes on „Kodanike riik” tema varasemate raamatute jätk. Ka „Vabariigi sünnimärgides” oli peatükk Reformierakonna sünniloost ja mõlemas varasemas raamatus kirjutas Muuli pikemalt nii mõnestki selle erakonna poliitikust. „Seekordne raamat on minu jaoks ehk teistmoodi selle poolest, et kui seni olen ma püüdnud ikka ajalooast rohkem koort riisuda ehk kirjutada üksikute põnevamatest juhtumistest või ajajärgudest, siis sedapuhku püüdsin anda terviklikuma ülevaate ühest erakonnast alates selle tekkimisest kuni tänapäevani välja,” selgitas Muuli.

Raamat algab Reformierakonna vaimse eelkäija, Eesti Liberaaldemokraatliku Partei asutamisega 1990. aasta märtsis ja lõpeb Taavi Rõivase tänavu kevadel peaministriks saamisega.

Homme peab Reformierakond oma 20. sünnipäeva, kuid trükitööja raamatut siis veel esitleda ei saa. Siiski on Muuli algusest peale kirjutanud raamatut just seda tähtpäeva silmas pidades. „Arvan,

Foto: Vallo Kruuser

Kalle Muuli pääses Reformierakonnast raamatut kirjutades ligi ka partei arhiivile, ent ei tohi sealt loetud mujal kasutada.

et selline juubel on hea põhjus tagasisivaateks ja erakonna ajaloo kokkuvõtteks. Ka „Isamaa tagatuba” kirjutasin ja andsin ma välja Mart Laari esimese valitsuse ametisse astumise 20. sünnipäevaks,” viitas Muuli.

Pikad jutud Michaliga

Nagu oma varasemates raamatutes, nii on Muuli seegi kord kasutanud palju poliitikute mälestusi. Raamatu tarvis on ta intervjuerinud kümneid Reformierakonna ja teiste erakondade liikmeid, sealhulgas kõiki endiseid ja praeguseid Reformierakonna juhte ja peasekretäre. Näiteks erakonna eelmise peasekretäri Kristen Michaliga tegi Muuli kaks pikka intervjuud. „Aga see ei ole midagi erilist. Umbes samas mahus olen suhelnud ka mitme tei-

se Reformierakonna võtmeisikuga, näiteks Andrus Ansipi, Rain Rosimannuse või Heiki Kranichiga,” loetles Kalle Muuli.

Mis puudutab arhiive ja kirjalikke allikaid, siis on Muuli sõnul paraku nii, et Reformierakonnal on küll üsna korralik arhiiv, kuid see ei ole riigiarhiivi valduses ja pole seetõttu avalikkusele kättesaadav. „Kogu arhiiv asub Reformierakonna enda valduses ja et sellega tutvuda, pidin sõlmima

Reformierakonnal on küll korralik arhiiv, kuid see pole avalikkusele kättesaadav.

kirjaliku lepingu, milles lubasin, et kasutan arhiivist saadud materjali ainult raamatus ja mitte kusagil mujal. Lugesin neid pabereid päris palju,

aga ma muidugi ei saa väita, et olen tutvunud kogu arhiiviga, sest see sõltub ju üksnes erakonnast endast, mida ta näitab ja mida mitte,” tõdes Muuli.

Kuna Muuli on sõlminud lepingu, et ei kasuta Reformierakonna arhiivist saadud materjali väljaspool raamatut, on ta enne raamatu ilmumist selle sisust rääkides pisut kimbatuses. Seetõttu tuleb meil kõigil oodata 12. detsembrini, et saada vastus küsimusele, kas lõpuks laheneb näiteks ka R-Hoolduse või Siim Kallase ootamatu peaministrikoost loobumise ja Eestist lahkumise saladus.

Nagu öeldud, kannab raamat pealkirja „Kodanike riik”. Muidugi kui Muuli raamatu trükkimine kuni jäänud aja jooksul ümber ei mötle. „Niisugust pealkirja kandis üks 1994. aastal ilmunud Siim Kallase ajaleheartikkel, millel oli otsustav tähtsus Refor-

„Kodanike riik”

- **Autor:** Kalle Muuli
- **Planeeritud maht:** 368–416 lehekülge (raamat pole veel külgendatud), sealhulgas nii mustvalgeid kui ka värvifotosid
- **Planeeritud ilmumisaeg:** 12. detsember
- **Kirjastus** Menu

mierakonna programmiliste seisukohtade kujundamisel ja millest hiljem tekkiski Reformierakonna üks esimesi alusdokumente „Kodanike riigi manifest”, selgitas Muuli.

Käesoleva loo tegemise ajalgi istus Kalle Muuli jälle arhiivis. „Jah, kirjutan praegu juba järgmist asja,” tunnistas ta. „See on ühe tuntud Eesti poliitiku elulugu, aga rohket ei saa ma paraku öelda.”

Toompeal avaldatakse taas reformi vastu meelt

Riigikogus on täna teisel lugemisel töövõimereformi käivitavad seaduseelnõud.

Puuetega inimesed ütlevad, et nende vastuvõtmise poolt hääletades sõidavad poliitikutud puudega inimeste kriitikat teerullina üle.

Sellepärast korraldavad puuetega inimeste organisatsioonid täna kell 13–14 riigikogu ees taas meelevalduse, kus saab pealt vaadata, kuidas „valitsuskoalitsioon puudega inimestest üle sõidab.” Korraldajad paluvad lilli ja pärge mitte tuua, kuid kaasa võtta terav pliits ja usk paremasse homsesse.

„Kui me peame meie endi kokku kutsutud riiklikult tähtsa küsimuse arutelul sõna saamiseks ajakirjanduse abil võitlenuks ja kui meie kriitikat ja muret puudega inimestele töö käimist võimaldavate tugiteenuste kättesaamatuse ning töökohtade puudumise osas täielikult ignoreeritakse, siis teeb see väga nõutuks,” ütles sotsiaaltöö magistrant Asko Uri.

„Valitsuse otsus tööhõivereformiga ilma selle õnnestumist tagavate põhimõteteliste muudatusteta edasi minna eelnõude teisele lugemisele on puudega inimestest teerulliga üle sõitmine,” lisas Uri.

Valitsuskoalitsiooni otsustas 6. novembril saata töövõimereformi eelnõud teisele lugemisele kohe pärast riiklikult tähtsa küsimuse arutelu riigikogus. **• Delfi**

Kuu aega tagasi avaldati töövõimereformi vastu meelt Vabaduse väljakul.

Enn Pant taandub Tallinki juhi kohalt

Enn Pant jätkab ettevõtte nõukogus, uueks Tallinki juhatuse esimeheks saab Janek Stalmeister.

Kaja Koovit
kaja.koovit@arileht.ee

Tallink Grupi nõukogu rahaldas senise juhatuse esimehe Enn Pandi palve astuda alates 1. jaanuarist oma ametikohalt tagasi. Pandist saab suure tõenäosusega järgmine nõukogu esimees.

Pant kinnitas, et taandumine ei tähenda soovi Tallinki tegemistest eemalduda.

„Olen 18 aasta jooksul ehitanud üles suurepärase firma ning Janek on kahtlemata õige inimene ettevõtet edukalt edasi viima. Ise jään osalema firma strateegia kujundamises, tõsi, seda nüüd nõukogu tasandil,” märkis Enn Pant.

Uus juht on finantsist

Tallink Grupi nõukogu otsustas valida grupi juhatuse esimeheks Janek Stalmeisteri. Stalmeister alustas kontsernis tööd 1999. aastal. Aastate jooksul on ta olnud finantsnõunik, varahaldur ja finantsdirektor ning alates 2009. aastast grupi juhatuse liige ja finantsjuht.

Enn Pant tegi Tallinkist 18 aastaga Läänemere suurima laevafirma. Nüüd annab ta tegevjuhi ameti üle.

Foto: Siim Lövi

Pant lubas juba 2010. aastal alguses aktsionäride üldkoosolekul, et kui Tallink jõuab toonase majandusaastal kasumisse, annab ta juhi koha edasi tollasele juhatuse liikmele Andres Hundile.

Ettevõtte jõudis küll kasumisse, kuid Pant jätkas senist tööd. 2010. aasta oktoobris teatas ettevõtte, et suuraksio-

näridega on tema jätkamises kokku lepitud. Veidi varem oli Pant kinnitanud, et tal on selles firmas veel palju ära teha, nii et kõrvale tõmbuda ei ole mahti ega tahtmist.

Viimaseks Pandi kui Tallinki tegevjuhi ajastu suureks otsuseks jääb suure tõenäosusega Estonian Airi omandamine. **•**

LP
Eesti Päevaleht

Uus!

Mida põnevat ette võtta?

LP-s rohkelt ideid

mõnusaks aja veetmiseks

Eestisse luuakse seksuaalvägivalla ohvrite kliinikud

Praegu ei oska enamik naistearste vägistamisjuhtumeid fikseerida ega nendega tegeleda. Keskused peaksid selle probleemi lahendama.

Piia Puuraid
piia.puuraid@epl.ee

Arstide hinnangul on seksuaalvägivalla ohvrite abistamine Eestis äärmiselt puudulik. Viimane vägistamisohvri abistamist ja asitõendite fikseerimist kirjeldav juhend pärineb 2001. aastast ning enamik arste seda enam ei kasuta. „Arstid vajavad konkreetseid juhendeid, abivahendeid tõendusmaterjali kogumiseks ja koolitusi, et nad oleksid valmis ohvritele hädavajalikku abi osutama,” ütles Tartu ülikooli kliinikumi naistearst Kai Part. Seetõttu luuaksegi Tallinna ja Tartu suuremate haiglate juurde paari aasta jooksul keskused, kust ohver saab kogu abi.

Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna nõuniku Brit Tammiste hinnangul oluline, et vägivallaohvrid saaksid igakülgset tuge nii ravi kui ka nõustamisena. „Mida lähemal on abi kannatanule ja mida mitmekülgsem see on, seda parem. Näiteks on võimalik, et meditsiinasutusse, kus pakutakse ohvritele kompleksteenust, pöörduvad ka inimesed, kes pole julgenud politsei poole pöörduda,” täiendas ta.

Ka Põhja prefektuuri isikuvastaste kuritegude teenistuse vanema Rait Pikaro sõnul on haiglate juurde loodavaid keskuseid väga vaja, sest seksuaalkuriteo ohvriks langenud inimene on haavatud ja vaimselt kurnatud. „On arusaadav, et paljud kuriteo ohvrid ei soovi läbielamisest rääkida, kuna see taaselustab ebameeldiva kogemuse ning puudub kindlus, et

haiglasse pöördumisel võtavad neilt erinevaid proove eri spetsialistid. Või kardetakse hoiakuid, et ohver on ise süüdi. See projekt on vajalik, et tõsta just haiglates koos töötavate spetsialistide keskmist valmisolekut,” ütles Part.

Muude teenustena nimetatakse arstlikku psühholoogilist abi, suguhaiguste kontrolli, rasedusproovi või raseduse ennetamist, vigastuste ülesmärkimist ja ravi, kohtumeditatsioonilise tõendusmaterjali kogumist, vigastuste fikseerimist, tasuta juriidilist nõustamist,

Spetsialist tegeleks ohvriga keskusesse saabumisest kuni sealt lahkumiseni.

kuhugi pöördumisest midagi kasu oleks. See võib olla ka üks põhjustest, miks osa kannatanutest ei pruugi abi saamiseks ei politsei ega arsti poole pöörduda,” rääkis ta.

Kardavad tervise pärast

Praegu pöörduvad vägistamisohvrid arsti poole eeskätt seetõttu, et kardavad enda tervise pärast. Euroopa põhiõiguste ameti uuringust selgus, et 85% seksuaalvägivalla ohvreid ei pöördu kuhugi ja ülejäänud kõigepealt arsti juurde. „Naised tunnevad muret, sest

abi politseisse pöördumiseks ning DNA analüüsi. „Seda kõike tuleks teha ühes etapis, sest seksuaalvägivalla ohver pole sageli mõelnud, kas ta pöördub politseisse või mitte. Aga kui need tõendid on kogutud, siis ta saab need käiku lasta edaspidi iga kell,” rääkis Part.

Tema sõnul on kindlasti vaja, et abi ei osutaks ainult arstid, vaid suurem meeskond, kelle hulgas on ka psühhosotsiaalsele abile spetsialiseerunud inimene. Part lisas, et selline spetsialist tegeleks ohvriga keskusesse saabumisest kuni

sealt lahkumiseni. „See inimene peaks aitama ohvrit otsustada, kas ta võib koju minna, kas tal on lähedane, kes vastu tuleks, või on hoopiski tarvis minna varjupaika. Ta peaks korraldama ka meditsiinilise ja psühholoogilise järelravi,” selgitas Part.

Peale psühhosotsiaalse kriisiabi peaks keskuses pakutama ohvrile ka tasuta juriidilist abi.

Kõike mainitud ei ole Part hinnangul võimalik üldöö tekitada. Pealegi on toimiva keskuse tarbeks vaja ka palju raha. „Me saame alustada vähemalt sellest, et korraldame koolitusi haiglate ja seksuaaltervise kliinikute personalile jaanuaris. Seal istuvad koos meedikud, politseinikud, haiglad ja psühholoogid ning teised, kes selles piirkonnas peaksid koos ohvrite abistamisel töötama,” märkis Part. ●

VÄGISTAMISJUHTUMEID EESTIS

- 2008: 160
- 2009: 125
- 2010: 81
- 2011: 91
- 2012: 143
- 2013: 135

Allikas: justiitsministeerium

Naistearst Kai Part usub, et Tartu ülikooli kliinikumi juurde loodav seksuaalvägivalla keskus pakub naistele palju mitmekülgsemat abi, kui praegu saada on.

Foto: Hendrik Osula

Jazzkaare kuldspansor

Danske Bank

23/11-15/12/2014

JAZZ

Hingele head!

Piletid Piletilevi müügipunktides ja internetis www.piletilevi.ee. Danske Banki klientidele piletid 20% soodsamalt! Sooduspileteid on piiratud koguses. Vaata www.danskebank.ee/jazzkaar. Jazzkaare info 666 0030 ja piletid@jazzkaar.ee.

www.jazzkaar.ee

KAFO

ERGO

●●● EestiPäevaleht

MY CITY HOTEL

UNITED MOTORS

TALLINK

aktaprint

N 11.12 kell 19 Nordea Kontserdisaal

Richard Bona (USA)

R 5.12 kell 19 Vene Kultuurikeskus

Paula Morelenbaum & Bossarenova (BRA-GER)

P 14.12 kell 20 Kumu auditoorium

Douglas Dare (UK)

Pealtnägijad perevägivalda sekkuda ei soovi

**Politsei sõnul viiks teavitamine vägivallajuhtumite varase-
ma avastamise ja raskete juhtumite ennetamiseni.**

Elmise aasta veebruaris leidis 25-aastase Toomase (nimi muudetud – P. P.) ja tema elukaaslase vahel aset äge vaidlus. Toomas haaras elukaaslasel käest, surus ta põrandale ja lubas tappa. Seejärel haaras Toomas naise juustest ja tagus ta pead mitu korda vastu põrandat. Toomas palus hiljem vabandust ja naine andestas.

Sama stsenaarium kordus mullu novembris, mil Toomas tormas selleks ajaks juba endise elukaaslase koju. Seekord ei kannatanud tema viha tõttu ainult endine elukaaslane, vaid ka korteris olnud asjad. Üks löök tabas ka naise süles olnud last. Kohapeal olnud naiseõde kutsus politsei ning Toomas sai lõpuks aasta ja kuue kuu pikkuse vanglakaristuse.

Kirjeldatud juhtum on asjaga tegelevate ametnike sõnul korduva perevägivalda klassikaline näide. Juhtumi teeb eriliseks see, et kannatanu pöördus politseisse ja soovis juhtumust rääkida. „Kui asi politseisse jõuab, siis on asi juba väga halvasti,” rääkis politsei- ja piirivalveameti ennetus- ja järelevalvebüroo politseileitnant Kati Arumäe.

Ametnike hinnangul kardavad paljud pealtnägijad sekkuda ja perevägivaldast võimudele teada anda. Pärnu ohvriabi teenistuse nõustaja Kaisa Üprus-Tali tõi näiteks paarri aasta taguse juhtumi, kus

väikse kortermaja kõik elanikud teadsid, et ühes korteris elav mees peksab jõhkralt oma naist ja lapsi. Keegi ei julgenud vägivallast teatada, sest kartsid vägivallatseja viha enda peale tõmmata. „Edaspidi saaks sellises olukorras võtta ühendust kas kohaliku omavalitsusega või ohvriabiga. Need ohvriabikeskused on igas maakonnas ja täiesti anonüümsed,” rääkis Üprus-Tali.

Lastest tuleb alustada

Oluline probleem on ka ohvri märkamine, sest alati ei ole võimalik üheselt kindlaks teha, kas kellegi kallal kasutatakse vägivalda. Vägivallamuster ei tulene Üprus-Tali sõnul sotsiaalsetest tingimustest, vaid üldjuhul hoopis inimese taustast ja väärtushinnangutest.

Vägivallamustri murdmiseks tuleb kõigepealt tegeleda lastega. „Lastega tegeledes saame nad vägivaldsest elust päästa. Saame vägivallaringi katkestada, et vägivald edasi ei läheks, ja anda lapsele võimaluse kasvada terves ja väärtuslike inimsuhetega perekonnas,” märkis Arumäe. Politsei silmis on lahendus just noortega tegelemine ja inimeste abi otsima julgustamine.

Ka statistika näitab, et politseisse tehakse perevägivalda kohta üha rohkem avaldusi. „Kui inimesed abi järele pöörduvad, siis see on nagu lumepalliefekt. Las see statistika kasvab. Siis me saamegi hakata tegelema tegelike põhjustega ja vägivalda ennetama hakata,” ütles politseileitnant Kati Arumäe. **• Piia Puuraud**

Linnaarhitekt: pöörduge EKKM-i tuleviku asjus Kõlvarti poole

Foto: Heiki Rebane

Reportaaž

Teele Tammeorg
reporter

Eilsel arutelul Kultuurikatla ümbruse üle praeti kahe tunni jooksul linna peaarhitekti Endrik Mändi. EKKM läheb kohalikele korda.

„Selline väike maatükk Tallinna kesklinnas läheb inimestele vägagi korda,” viipab Eesti kaasaegse kunsti muuseumi (EKKM) juht Anders Härm üle Põhja-Tallinna linnaosavalitsuse saali. Saal on liiga väike, et mahutada uksest sisse pressivaid inimesi, kes tahavad kuulata, milline on Kultuurikatla ümbrus linna uue plaani järgi. Tuleb käsklus toolid kokku korjata ja virna seada.

Rohkem kui kahetunnise püstijalavaidluse jooksul

Kalamaja elanikud näevad, et linn tahab mererannale monstrumit püstitada.

koorub välja põhiline vastaseis: Kalamaja elanikud näevad, et linn tahab mererannale monstrumit püstitada. Linna esindav peaarhitekt Endrik Mänd pareerib süüdistusi sellega, et seni omasoodu arenenud tegevus Kultuurikatla aias ja EKKM-is ei saa lõputult kesta.

Mänd on vastamisi keerulise publikuga, sest suur osa asjast huvitatud linlasi tegeleb arhitektuuriga. Ja nemad hoiavad EKKM-i poole.

Tallinna peaarhitekt Endrik Mänd laiutas eilse elanikega kohtumise lõpus käsi: arhitekt võivad Kultuurikatla ümber teha kümneid planeeringuid, aga lõpuks otsustavad ju ikkagi poliitikud.

Kui kordamööda on joonistel kinnistute piire vedamas käinud nii Mänd kui ka Telliskivi seltsi esindanud arhitekt Toomas Paaver, taandub vaidlus ühele küsimusele: miks on tarvis kultuuripesa asemel Stockmanni-suurstärimaja? Pealegi osutab Paaver sellele, et kui linn ei määra, kui suur osa kinnistust on äri- ja kui suur ühiskondliku kasutusega maa,

ei keela miski tulevast eraomnikku n-ö platsi äärest ääreni täis ehitamast.

„Linn tahab oma kinnistule anda suuremat paindlikkust,” põhjendab Mänd, miks on parem jätta ühe ja teise osakaal määramata – ükski ehitusvõimalus pole päris välistatud. „Pealegi, piirkonnale on iseloomulikud suured hoonemahud,” jätkab ta ja osutab kaardikepiga kordamööda linnahallile ja Kultuurikatlale.

Päris viljatuks vaidlus ei kujune. Mänd pakub, et EKKM ja linnaplaneerimisamet võiksid korra maha istuda ja arutada, kas EKKM-i juurdeehitus mahuks siiski plaanidesse.

Võimuesindajaid pole näha

„Võimalik, et linna ja EKKM-i huvid võib saada klappima.” Kuid lubada ta ei saavat. „Need otsused ju lõppkokku-

võttes tulevad poliitikutelt,” ütleb Mänd. „Ma soovitan teil pöörduda otse kultuuri eest vastutava abilinnapea Mihail Kõlvarti poole.” Kui kokutulnud korraga küsivalt ringi vaatavad, et leida ühtki linnavõimu esindavat poliitikut, siis selgub, et kohal pole neist ühtegi. Põhja-Tallinna halduskogu esindav Märt Sults on märkamatuks lahkunud. **•**

Ees on kolimine või lõpetamine?

EKKM loodi 2007. aastal ja seal sed üritused olid osa Tallinna kultuuripealinna programmist. Nelja viimase aasta jooksul on EKKM maksnud linna kinnistu kasutamise eest u 64 eurot kuus, ent sellele on toetus Anders Härm sõnul piirdunud. Härm on viimase nädala jooksul korduvalt rääkinud kavatsusest muuseum suuremaks ehitada. Linna plaanid

aga võivad hoopis tähendada, et EKKM-il tuleks minema kolida või üldse tegevus lõpetada. EKKM-i naabri, sihtasutuse Kultuurikatel juht Väino Sarnet osutab, et katlast piisab Kalarannasäärseks kultuurieluks „Kui meil on 9000 ruutmeetrit katelt, siis ei peaks sealt kõrvalt haarama kokku rohkem, millega pole midagi peale hakata,” sõnab ta.

Päike

Spa

Lühi-reisid

Selle aasta viimane võimalus

osta soodne puhkusereis!

REISI-LAAT

10.-14. novembril

reisilaat.gotravel.ee

gotravel@gotravel.ee • 6 310 110

KIIEV: OECD VAATLEJAD ON FSB TÖÖTAJAD

80% Euroopa julgeoleku- ja koostööorganisatsiooni OSCE vaatlejaid, kes töötavad Ukraina Mariupoli piirkonnas, on Venemaa kodanikud, teatas Ukraina kaitseministri nõunik Vassõl Bu-

dõk, kes tegeleb vangide vahetamise küsimusega. Veelgi enam, nad olevat ka Venemaa föderaalse julgeolekuteenistuse (FSB) endised või praegused töötajad. **Delfi**

PUTINI FLIRTI HIINA ESILEEDIGA TSENSEERITI

Pekingis toimuval Aasia ja Vaikse ookeani majanduskoostöö organisatsiooni (APEC) tippkohtumisel jäi Venemaa president Vladimir Putin kaamerate vaatevälja justkui rüütelliku žesti-

ga. Nimelt asetas ta Hiina esileedi Peng Liyuani õlgadele pleedi. Paraku ei hinnanud seda Hiina tsensorid, kes kulutulena levinud teated ja videod mõne tunniga internetist kõrvaldasid. **Delfi**

Kas Baghdadi surm tähendaks kurikuulsa Islamiriigi langust?

Foto: AP/Scanpix

USA kahekordistab

vägesid Iraagis. Islamiriigi juht võib olla vigastatud või isegi surnud.

Kaivo Kopli

kaivo.kopli@epl.ee

USA ja Iraagi valitsusväed alustavad Islamiriigi-nimelise rühmituse vastases võitluses uut faasi. Islamiriigi pealetungi peatamise asemel toetatakse nüüd Iraagi armee pealetungi. USA president Barack Obama on andnud korralduse saata Iraaki lisajõude, kahekordistades seal olevate USA sõjaväelaste hulga umbes 3100-ni.

Esimest korda pärast 2011. aastal Iraagist lahkumist on poolsada USA sõjaväelast paigutatud Anbari provintsi al-Asadi õhujõudude baasi, kus nad valmistuvad suurema kontingendi saabumiseks. Ühtlasi rõhutas Obama, et USA sõjaväelased ei sekku rünnakutesse maa peal.

Omamoodi uude faasi võib olla jõudnud ka Islamiriik. Nädalavahetusest saadik levivad kuuldused, et rühmi-

kuulutanud Baghdadi liikus viimasel ajal Mosuli ja Süüria piiri lähedal asuva Qaimi linna vahel. Iraagi ametnike väitel tabasid USA õhurünnakud Qaimis maja, kuhu oli kogunenud mitukümmend Islamiriigi juhti, sealhulgas Baghdadi, ja paljud neist said surma. Anbari provintsi juhi Sabah Karhouthi väitel sai Baghdadi kõigest haavata ja vii Süüriasse Raqqa linna ravile.

Ametlikku kinnitust pole

USA ametnikud ei ole rünnaku toimumist otsesõnu kinnitanud. Kaitseministeeriumi esindaja sõnul sihtiti õhurünnakuga islamiäärmuslaste juhtide kogunemist Mosuli lähedal ja hävitati kümnest sõidukist koosnenud konvoi. Baghdadi võimalik sealolek pole veel kinnitust leidnud.

USA endine Iraagi-suursaadik James Jeffrey nimetas Baghdadi võimalikku lavalt lahkumist väga tähtsaks mõjuks, mis võib Islamiriiki nõrgestada. „Tema oli see, kes kogu selle asja kokku pani ja pärast 2011. aastat organisatsiooni elus hoidis,” ütles Jeffrey intervjuus Bloombergile. „Ta on andekas juht ja organiseerija ning omamoodi religioosne tegelane.”

Juhiks sai Baghdadi pärast seda, kui

rühmituse eelmine juht Abu Musab al-Zarqawi 2006. aastal USA õhurünnakus surma sai.

Paljusid USA suursaadikuid ja väejuhte nõustanud Ali Khedery, kes praegu juhib konsultatsioonifirmat, ei seostanud Baghdadi võimalikku langemist suure muutusega. „Neid rahvusvahelisi pühasõdalaste liikumisi ei saa hävitada lihtsalt liidrit rajalt maha

Kaader juuli algul avaldatud videost: väidetavalt Mosulis mõõnes kõnet pidav Baghdadi

Baghdadi on ameeriklaste käes olnud

Islamiriigi juht Abu Bakr al-Baghdadi on jäänud üsna salapäraseks ja tõenäoliselt teadlikult endale müstilist imagot kujundanud. Erinevalt Osama bin Ladenist, kes aeg-ajalt siiski avalikkusele läkitusi saatis, on Baghdadi püsinud tagaplaanil.

Ilmselt 1971. aastal Iraagis Samarras sündinud Baghdadi pärisnimi peaks olema Ibrahim al-Badri. Teadaolevalt

õppis ta Bagdadi ülikoolis ja hiljem oli ühes Põhja-Iraagi sunniidi mõõnes vaimulik.

Arvatavasti ühines Baghdadi varsti pärast USA invasiooni mõne vastupanurühmitusega. 2004. aasta kevadel vahistasid USA sõdurid ta Anbari provintsis ja hoidsid kinni Camp Buccas – kurikuulsas vanglas Lõuna-Iraagi sadamalinna Umm Qasri lähedal. See kõrbesse ehitatud vangi-

laager oli mõeldud 5000 kinnipeetu jaoks, kuid vangide arv kasvas kiiresti 9000-ni.

2004. aasta lõpus tegid ameeriklased saatusliku vea: USA sõjaväekomisjon otsustas Baghdadi vabastada. Pärast seda hakkaski ta islamistliku vastupanuliikumise etteotsa tõusma. Oma praeguse rühmituse eelkäija – Islamiriik Iraagis – juhiks sai ta 2010. aastal.

võttes. Oleks see ainult nii lihtne!” ütles ta ja meenutas samuti Zarqawi tapmist ja tema asemel Baghdadi esilekerkimist.

Võimalikud muudatused juhtkonnas võivad aga avaldada mõju sellele, kuidas teised islamirühmitused Islamiriiki suhtuvad. Eksperdid on väitnud, et kuigi Islamiriik on kogunud kiiresti toetust maailma pühasõdalaste hulgas, siis ametlikult on sellele – nagu ka end kalifaati välja kuulutades kõikide muslimite juhiks nimeanud Baghdadile – trüudust vandunud üksnes marginaalsed rühmitused ja eraldiseisvad üksikisikud.

„Praegu ei kuulu need, kes Islamiriigi seljataha astuvad, džihaadiliikumise keskmesse,” ütles AFP-le islamirühmituste ekspert Dominique Thomas. Al-Qaida viiest peamisest harust – Afganistanis, Süürias, Somaalias, Magribis/Sahelis, Jeemenis – pole ükski Baghdadi autoriteeti tunnustanud.

Kuid sel nädalal avaldas Baghdadile ja Islamiriigile lojaalsust Egiptuse üks tapjalikumaid rühmitusi Ansar Beit al-Maqdis, mis kutsus ka teisi muslimeid sama tegema. Seda võib pidada kõige olulisemaks toetuseks, mille Islamiriik on väljaspool Iraaki ja Süüriat saanud. Sellest võib järeldada, et Islamiriigi mõjuvõim ahvardab hakata varjutama sõjakate islamirühmituste seas kunagi domineerinud al-Qaidat.

„Igal pool avaldavad toetajad komandõrdele üha suuremat survet Islamiriigile läheneda. Praegu on nad selle vastu,” ütles islamirühmituste uurija Romain Caillet. „Peale selle avaldab mõju ka põlvkondadevaheline lõhe. Al-Qaida pealikud tunduvad uuele põlvkonnale ajast ja arust.”

Juhiks tõusis Baghdadi pärast seda, kui eelmine juht õhurünnakus surma sai.

tuse juht Abu Bakr al-Baghdadi on saanud kas vigastada või isegi surma. Eksperdid annavad Baghdadi rivist välja langemise võimalikele tagajärgele erinevaid hinnanguid, kuid Islamiriigi allakäiku see nende arvates lähemal ajal ei tähenda.

On väidetud, et juunis Iraagi lääneosas ja Süüria kirdeosas islamikalifaadi välja

HUNDISILMA UUS PERENAIN

Värskes lehes veel:

- Isepankuri võimas plaan suurtelt pankadelt kliendid üle lüüa
- Kalamaja idüll on hävimas

EESTI EKSPRESS

Telli tel 680 4444
www.ekspress.ee

ELEKTROONIKA JA PUIT VEDASID SKT 2,1% KASVULE

Esialgsetel andmetel suurenes Eesti sisemajanduse kogutoodang (SKT) kolmandas kvartalis võrreldes mulluse sama ajaga 2,1%, teatas statistikaamet. Kasvu panustas enim töötlev töös-

tus, kus olulisema panuse andsid elektroonikaseadmete tootmine ja puidutöötlemine. Peale selle edendas majandust jaekaubandus. Kasvu pidurdasid enim ehitus ja haldustegevus. **Ärileht**

JUHUD POOLDAKSID LUKSUSKAUPADE MAKSUSTAMIST

Luksuskaupade maksustamist pooldab Eestis 53% küsitletud ettevõtjaid, selgub KPMG uurin- gust. Maksustamist pooldab ka suurem osa Poola ja Rumeenia ettevõtjaid. Leedus pooldab seda

45% küsitletuid, kuid Tšehhis peetakse seda halvaks mõtteks. Uuringu koostajad mõnavad, et eri riikide suur erinevus võib tuleneda sellest, mida vastajad luksuskaubaks peavad. **Ärileht**

Erkki Raasuke varjas Eesti Energia nõukogu eest uue juhi põhjalikku taustamemot

Eesti Energia nõukokku jõudis Hando Sutteri põhjalik tutvustus alles pärast seda, kui nõukogu liige Toomas Luman oli kirjutanud Sandor Liive ametisse jäämist toetava eriarvamuse.

Kadri Paas, Lemmi Kann
uudised@arileht.ee

Nordeconi suuromanik ja kauaaegne Eesti Energia nõukogu liige Toomas Luman on Ärilehe käsutusse jõudnud eriarvamuses armutu ja peab Hando Sutterit Eesti Energia juhi kohale sobimatuks.

Ärileht kirjutas Lumani kirjalae toetudes artikli „Toomas Lumani eriarvamus: Hando Sutter ei sobi Eesti Energia juhiks”. Selle peale Eesti Energia nõukogu esimees Erkki Raasuke solvus. Selgus, et nõukogu käsutuses on umbes 2,5–3-leheküljeline memo, mis kirjeldab põhjalikult Sutteri varasemat tööelu.

Kirjalik memo Hando Sutteri seotusest Pompeio Investi ja Baltic Broadband AS-iga jõudis Eesti Energia nõukokku pärast Sutterile soodsalt lõppenud hääletust. Samas rõhutas Raasuke, et tegelikult oli sama info nõukogul olemas juba varem, kuna ta oli värbamisnõustajalt saanud selletemalisi vastuseid tutvustanud nõukogu liikmetele suuliselt. Toomas Lumani eriarvamus jõudis nõukokku elektrooniliselt vahetult enne lõpliku otsuse tegemist.

Tekkiski küsimus, et mees, sul on asjast nägemus olemas. Miks sa ei kandideeri?

Kuigi Raasuke ei olnud nõus tervet memot jagama, nõustus ta seda refereerima. „Nõukogu ootab juhatuse esimehelt professionaalset ja pühendunud tööd,” tõi Raasuke esile.

Raasuke selgitas, et küsimused ja kommentaarid kandidaatide tausta kohta esitati suuliselt koosoleku jooksul. „Vastused neile küsimustele andis värbamisnõustaja ja need edastati nõukogu esimehe kaudu nõukogu liikmetele. Lõpliku valikuotsuse tegemise koosolekul kõik nõukogu liikmed ei osalenud. Mõned saatsid oma seisukoha elektrooniliselt. Teistkordne ja kirjalik sel-

gitus Hando Sutteri varasema töökogemuse kohta tehti nõukogu liikmetele kättesaadavaks pärast seda, kui selgus, et on esitatud eriarvamus,” märkis Raasuke.

„Ta on hariduselt insener ning tal on energeetikaalane taust. Tal on kogemus suurtest meeskondadest dunaamilistes oludes. Ta on vedanud nii äri laiendamist kui ka kokkutõmbamist. Ma ei ole näinud või kuulnud ühestki olulisest nõrkusest, mis peaks teda takistama tegemast head tööd Eesti Energia juhina,” rõhutas Raasuke.

Viljakas tutvumine

Äripäev kirjutas, et septembri alguses toimus Poolas majandusfoorum, kus kohtusid esinenud reformierakondlane ja Eesti Energia nõukogu liige Kalle Palling ning Hando Sutter. Väidetavalt ei tundnud nad teineteist, kuid tutvumine oli sedavõrd viljakas, et Palling naasis Poolast Eesti Energia uue juhi nimega. Asjaosalistelt aru pärinud Äripäev sai neilt aga vastukäivat infot. Palling olevat enda sõnul Sutterile öelnud, et kavatses teda Eesti Energia juhi kandidaadiks pakkuda. Sutter soovis-
tu kinnitas, et Poolas ei olnud mingit kandideerimisjuttu ja personaliotsingu-
firma Ariko kutse tuli talle üllatusena.

Vestlusringis osales ka riigikogu rahanduskomisjoni sotsiaaldemokraadist esimees Rannar Vassiljev. Eesti Energia juhi valimise avalik konkurss lõppes 11. augustil. Energiafirma juhi kohale oli välja kuulutatud sihtotsing, sest laual polnud ühtegi nime, mida nõukogu oleks toetanud.

Sobivat inimest otsisid nii personaliotsingufirma Ariko kui ka Eesti Energia nõukogu liikmed. Selles, et Sutteri leidis ja esitas just Palling, mängis Vassiljevi sõnul suurt rolli juhuse. See kohtumine oleks võinud tema sõnul vabalt ka toimumata jääda, kui koalitsioonikaaslased oleksid sel

Hando Sutteri tõusule karjääriredelil-trepil eelnes kõva ragin Eesti Energia nõukogus.

Foto: Tiit Blaht

päeval eelistanud ametlikule *afterparty*’le mõnda muud varianti. „Mingil hetkel räägiti Eleringist ja Nord Poolist ja siis jõuti Eesti Energiani, täpsemalt visioonini: kuidas Eesti Energia võiks edasi minna? Sutter, tulenevalt oma tööst Nord Poolis, on üsna hästi teemaga kursis. Sutteri jutul oli jumet, see haakus koalitsiooni-
leppesse kirjutatud visiooniga ja sellest tekkiski küsimus, et mees, sul on asjast ju nägemus olemas. Miks sa siis ei kandideerinud? Selle küsimuse tõstatas Palling küll, aga et seal oleks midagi kokku lepitud, seda ma küll ei tea,” selgitas Vassiljev. ●

KES TA ON?

Hando Sutter

Eesti Energia uus juht

1991–1994
AS-i Eesti Talleks kom-
mertsdirektor

1994–1995
Eesti Julgestusteenistuse AS
ESS-i kommertsdirektor

1995–1996
Eesti Julgestusteenistuse AS
ESS-i tegevjuht

1996–1997
ESS Groupi AS LSS-i (Läti) juha-
tuse liige, juhataja

1997–1999
AS-i ESS Group, hilisema Falck
Balticsi ja G4S-i turvadisvisjoni
direktor

1999–2002
Tolaram Investments AS-i kom-
mertsdirektor

2002–2003
Olympic Casino Eesti AS-i ope-
ratsioonide direktor, COO

2003–2005
Olympic Entertainment
Group AS-i operatsioonide
direktor, COO

2005–2006
Olympic Entertainment Group
AS-i arengudirektor, CDO

2006–2009
US Invest AS-i arengunõunik, sh
Baltic Broadband AS-i nõukogu
esimees 2007–2009

2010–2014
Nord Pool Spot AS-i Eesti, Läti,
Leedu, Venemaa regiooni juht
Allikas: Hando Sutter

Neli küsimust Sutterile

● Mis probleemid teil Urmas Sõõrumaa alluvuses töötades tekkisid?

Saatuslikke probleeme ei ole tekkinud, kuigi olen Urmas Sõõrumaa ettevõtetes erinevatel aegadel tegelenud erineva raskusastme väljakutsetega.

● Kelle ärihuve esindasite Baltic Broadbandi nõukogu esimehena?

Baltic Broadband AS-il oli minu nõukogus olemise ajal mitmeid aktsionäre, kuid mina liitusin nõukoguga ajast, kui US Invest

(Urmas Sõõrumaa – toim) sellesse investeeris.

● Millised kokkupuuted olid teil 1990-ndate lõpus Läti poliitseiga?

Tõised kokkupuuted, kuna tegelesin sellel perioodil ESS-i Läti tütarettevõtte asutamise-
ga.

● Mis tööd tegite Eesti Talleksis?

Põhilise ülesandena tootmis-
ettevõttele pärast erastamist uute turgude ja koostööpart-
nerite leidmine.

Eestlaste TransferWise on väärt miljardit

Taavet Hinrikuse ja Kristo Käärmani firma kasvab.

**Silicon Valley riskikapitali-
firma Sequoia Capital tahab
eestlaste asutatud rahvusva-
heline maksete ja valuuta-
vahetuse idufirmasse Trans-
ferWise investeerida 50
miljonit dollarit. See teeks
ettevõtte vääruks ligi mil-
jard dollarit.**

Briti majandusleht Financial Times nimetab seda värskeimaks märgiks üha suuremast mõjust, mida USA investorid avaldavad Euroopa infotehnoloogifirmadele. Rahapaisutus ei ole küll veel kindel, kuid eestlaste Taavet Hinrikuse ja Kristo Käärmani loodud firmasse, mis kõigutab traditsioonilise panganduse alustalasid, raha paigutamise vastu on huvi tundnud teisedki USA riskikapitalifirmad.

Selle aasta suvel kaasas ettevõtte 25 miljonit dollarit. Seniste investorite seas on ilmselt kuulsaim Virgin Groupi omanik Richard Branson, kes on edukalt ka ettevõtte turundusvankri ette rakendatud.

Ülekanded 39 riiki

TransferWise võimaldab teha rahvusvahelisi rahaülekandeid 39 riiki. Ülekande keskmine väärtus on 1500 naela ja ettevõtte ärimaht suureneb umbes 20–30% kuus. Ettevõtte kinitusel on alates firma asutamisest 2011. aastal klientidele säästetud poolsada miljonit eurot, mis muidu oleks kulunud pankade teenustasudeks.

Eesti maksuameti andmeil on TransferWise'i sinne filiaal tasunud augustis ja septembris tööjõumakse 194 908 ja riigimakse 177 671 eurot. Tööjõumaksude tasumise edetabelis oli ettevõtte sellega 414. kohal.

Sequoia investering kinnitab, et London on traditsioonilisi finantsteenuseid muuta soovivate idufirmade finantstehnoloogia keskus. Berenbergi analüütik Ali Farid Khwaja põhjendab Londoni populaarsust ka geograafilise asukoha-
ga USA ja Aasia vahel. London on näiteks New Yorgist sama kaugel kui Silicon Valley.
● Ärileht

a

ARVAMUS

EUROOPA MÜÜRIST

Müürid ei langenud mitte ainult Berliinis, vaid ka Euroopas. Kuid Euroopa ümber, vähemalt Euroopa välispiiridele püstitatakse uusi müüre ja okastraataeda.

SAKSA AJALEHT DER TAGESSPIEGEL

SOOME LÄHETATUD EHITAJATE PALGAST

Lähtudes näiteks Soome ehitussektori elamuehituse kollektiivlepingust, millele on Euroopa Liidu direktiivi järgi Eestist Soome lähetatud töötajal õigus, peaks väheste kogemustega töötaja minimaalne bruto-tunnitasu olema 11,14 eurot. Kuu jooksul töötatud 160 tunni eest teeb see brutopalgaks kokku 1782,40 eurot. Kuna Eestist Soome tööle lähetatud ehitajad on enamasti suuremate kogemustega, peaks tunni-tasu ja lõplik kuupalk olema veelgi suuremad.

TÖÖINSPEKTSIOONI PEAJURIST LIIS NAABER-KALM (ÄRIPÄEV)

MAJANDUSMINISTER selgitab ja põhjendab, miks Eesti vajaks riiklikult toetatud üürielamuprogrammi

Ainult turg ei suuda lahendada üürielamute puuduse probleemi

Urve Palo

majandus- ja taristuminister (SDE)

Eesti riigil tuleb võtta eluasemepoliitikas senisest aktiivsem hoiak. Käed rüpes istudes ja lootes, et turg lahendab kõik probleemid ise, teeme karuteene nii praegusele kui ka järgmistele põlvkondadele.

Miks siis peaks riik elamumajandusele tähelepanu pöörama? Alustame faktidest. Kogu Eestit ühendav probleem on eluasemefondi kiire vananemine. Aastas ehitatakse Eestis umbes 2000 uut eluruumi. Amortiseerunud eluasemefondi korvamiseks oleks neid vaja vähemalt 6000. Kinnisvaraarendajate ja ehitajate tööpõld ja potentsiaal oleks palju suurem, kuid meie inimeste vähene maksejõud seab piirid. Vananenud ja renoveerimata elamufond ei ole ainult esteetika küsimus. Neid on ka oluliselt kallim üleval pidada, sest küttele kulub rohkem raha. Tallinna tehnikaülikooli analüüsist selgub, et meie hoonefondi energiakasutusest oleks ideaaljuhul võimalik säästa uskumatult suur osa – 80%.

Vähem oluline pole ka probleem, et paljude kortermajade ventilatsioonüsteem on vananenud või ei tööta korralikult. Tulemuseks on sisekliima, mis soodustab hallitust ja tekitab elanikele terviseprobleeme.

Kolm võimalust

Eelnevale tuginedes olen arvamusel, et nagu Põhjamaadele ja teistelegi Lääne-Euroopa riikidele, on ka Eestile ülioluline välja töötada pikaajaline eluasemepoliitika. Meil on kolm võimalust.

Esiteks: jätkata nii nagu seni. See tähendab, et riik kehtestab ainult nii palju nõudeid, kui Euroopa Liit meilt nõuab, ja kõik muu jääb turu reguleerida. See oleks esmapilgul riigile kõige odavam ja mugavam ning kõige vähem tööd nõudev lähenemine. Aga ainult esmapilgul.

Teiseks: panustada senisest veidi rohkem. Suurendada toetusi hoonete rekonstrueerimisele, pöörata rohkem tähelepanu säästlikumate tehnoloogiate kasutamisele, algatada avalikus sektoris liginullenergia hoonete ehitamise pilootprojektid. Siin on juba võimalik energiat säästa, kuid elamufond seejuures märkimisväärselt ei uuene.

Kolmas võimalus on teadmistepõhine stsenaarium, kus võetakse eesmärk saavutada nii energiasäästu kui ka elukeskkonna parandamise puhul maksimum. See sisaldab juba eesmarke poolte kortermajade ja 40% väikeelamute rekonstrueerimiseks, avaliku sektori hoonete – sealhulgas koolide ja lasteaedade – renoveerimiseks, liginullenergia hoonete ehitamise soodustamiseks, riiklikult toetatud üürielamumajandusele.

Teadmistepõhise stsenaariumi üks osa on riiklikult toetatud üürielamute programm. Lühidalt öeldes on nii kohalike omavalitsuste kui ka erasektori jaoks tegemist võimalusega ehitada või renoveerida riigi toel üürimaju, mille korterid oleksid nüüdisaegsed ja väga energiasäästlikud.

Toetuse suurus (30–50%) sõltub piirkonna vajadustest ja finantsvõimetest.

Teadmistepõhise stsenaariumi üks osa on riiklikult toetatud üürielamute programm. Lühidalt öeldes on nii kohalike omavalitsuste kui ka erasektori jaoks tegemist võimalusega ehitada või renoveerida riigi toel üürimaju, mille korterid oleksid nüüdisaegsed ja väga energiasäästlikud.

Teadmistepõhise stsenaariumi üks osa on riiklikult toetatud üürielamute programm. Lühidalt öeldes on nii kohalike omavalitsuste kui ka erasektori jaoks tegemist võimalusega ehitada või renoveerida riigi toel üürimaju, mille korterid oleksid nüüdisaegsed ja väga energiasäästlikud.

Teadmistepõhise stsenaariumi üks osa on riiklikult toetatud üürielamute programm. Lühidalt öeldes on nii kohalike omavalitsuste kui ka erasektori jaoks tegemist võimalusega ehitada või renoveerida riigi toel üürimaju, mille korterid oleksid nüüdisaegsed ja väga energiasäästlikud.

Riigi toega üürielamud

Töötasime välja kolm konkreetset ettepanekut. Eelmisel nädalal toimunud laiapõhjalisel ümarlaul, kus osalesid ehitajad, arendajad, omavalitsuste esindajad ja teadlased, saime neile ka osalejate põhimõttelise toetuse.

Esiteks riiklik toetus üürielamute ehitamiseks või renoveerimiseks. Toetuse suurus (30–50%) sõltub konkreetse piirkonna olukorrast, vajadustest ja omavalitsuse finantsvõimetest. Eeldus on omavalitsuse pikaajaline tegevuskava, mis näitab, kuidas üürielamud aitavad kohalikku elu edendada.

Teiseks arendajatele või omavalitsustele üürielamute ehitamiseks pikaajaliste pangalaenu (kuni 30 aastat) garanteerimine.

Kolmandaks maa eraldamine või soodustingimusel kasutada andmine, selleks et sinna ehitada riiklikult toetatud üürielamuid. Samuti aitab riik vajaduse korral taristut välja ehitada.

Ühtlasi tuleb jätkata tööd õigussüsteemi korrastamise ja vajaduse korral maksupoliitika muudatustega.

Rõhutan, et riik ei hakka ise kuhugi kortermaju ehitama ega neid haldama. Initsiatiiv, tõestatud vajadus ja arusaam üürielamute rollist piirkonna arengus, samuti valmisolek haldamisega tegelda peab tulema omavalitsuselt.

Eesti on halb erand

Kui vaatame Euroopas ringi, siis Eesti on oma mittesekkuva, et mitte öelda olematu eluasemepoliitikaga erand. Suguigi mitte heas mõttes. Hollandis on riiklikult toetatud üüripinda kogu elamufondist 35%, Austrias ja Rootsis 23%, Suurbritannias 21%, Taanis 19%, Soomes ja Prantsusmaal 17%.

Foto: Annika Haas

Kui vaadata põhjanaabrit Soomet, kes alustas üüripindade toetamist juba 1940-ndatel, siis näeme, et nemad panustavad sellesse endiselt väga palju. 2013. aastal ehitati riigi toel üle 2500 üürikorteri, selle aasta keskpaigaks oli ehitatud 4100 üürikorteri. Majanduslanguse ajal suurendati Soomes

Rõhutan, et riik ei hakka ise kuhugi kortermaju ehitama ega neid haldama.

riiklikult toetatud üürielamute ehitamise toetusmeetmeid, et elavdada ehitussektorit ja luua uusi töökohti. Sellest võitsid kõik, nii riik kui ka inimesed. Töökohad ja ettevõtlus säilis ning elamufond muutus veelgi kvaliteetsemaks ja energiatõhusamaks. Ja see pole ainus viis, kuidas Soome riik elamumajandusse panustab.

Riiklikult toetatud üürielamute sihtühm on madalalpalgalised spetsialistid, noored pered ja ka eakad, kellel käib turult tänapäevase korteri üürimine üle jõu. Näiteks nooremõpetajal, kel jääb pärast maksude tasumist kuus kätte veidi üle 600 euro, on Tallinnas väga keeruline endale korterit lubada, sest kahetoalise korteri üür Tallinna „mägedel” koos kommunaalmaksetega on vähemalt 400 eurot, tihthi rohkem. Teine sihtühm on inimesed, kes oleksid valmis töökoha nimel väikelinna kolin-

ma, kuid maapiirkondades tihthi polegi üürikortereid saada.

See on oluline teema ka piirkondade konkurentsivõime kontekstis. Väikelinna ei saagi tekkida ettevõtlust, kui ettevõtteid pole sinna eluasemeprobleemide tõttu võimalik töötajaid tuua. Meenutagem kasvõi värsket juhtumit Haapsalus, kus 350 inimesele tööd andev ettevõte on sunnitud tootmise sulgema just tööjõupuuduse tõttu.

Riiklikult toetatud üürielamud ehitatakse võimalikult tänapäeval ja energiasäästlikul moel ning seetõttu oleksid kommunaalkulud keskmisest väiksemad. Suuremates linnades on võimalik küsida ka turu keskmisest soodsamat üüri, sest tagasiteenimist vajav investering on riigi toe tõttu olnud väiksem. Seejuures sõlmib riik arendajaga pikaajalise lepingu, mis kohustab valminud hoonet üürielamuna käigus hoidma kindla perioodi jooksul, mis on vähemalt 20–30 aastat.

Loomulikult ei ole Eestis realistlik hakata ehitama sama palju üürielamuid, kui seda tehakse Lääne-Euroopas. Meie saame alustada oluliselt väiksemate mahtudega. Näiteks 10 miljoni euro eest saaks ehitada 200 korterit, ka see oleks alguseks hea. Täpsemad suurusjärgud selguvad juba uue koalitsiooni loomise läbirääkimistel ja sõltuvad sellest, millise mandaadi on andnud valijad.

Turgutab majandust

Nagu uute ideede puhul ikka, on ka riiklike üürielamute programmile esitatud vastuargumente.

On ette heidetud, et riiklik elamumajandusse sekkumine on liiga kallis ja Eesti ei saa seda endale lubada. Mina väidan vastupidist. Me ei saa enam endale lubada, et kümned tuhanded inimesed Eestist ära kolivad, sest ei suuda end siin pärast eluasemekulude maksimist elatada. Samuti ei saa me lubada, et sobivate elamispindade puuduse tõttu ei ole tööjõul võimalik vajaduse järgi liikuda ja on piirkondi, mis selle tõttu tööandjatest ilma jäävad. Peale selle elav-

dab elamuehitusse investeerimine majandust, loob töökohti ja tuleb hiljem riigile maksude kujul tagasi. Eesti eluasemepoliitika on olnud aastaid alarahastatud, sellele juhtis oma värskes aastaaruandes tähelepanu ka riigikontroll.

On väljendatud muret, et riiklikud üürielamud rikuvad turgu. Üürielamute programmi eesmärk on ehitada ajakohased ja väikesed korterid inimestele, kellel käib üle jõu üürida suuremates linnades kodu tänaste hindadega. Jah, kui me räägime nendest omanikest, kes küsivad oma amortiseerunud korterite eest hingehinda, sest turg seda täna võimaldab. Siis peavad nad tõesti hakkama mõtlema oma kinnisvara kordategemisele või üüri langetamisele. Enamiku üürileandjate sihtühm aga riikliku programmi omaga ei kattu.

SDE koalitsioonipartner on väljendanud muret, nagu peituks riiklike üürielamute programmis korruptsioonioht. Seda on ausalt öeldes raske kommenteerida, sest hea tahtmise juures võiks ohtu otsida

Enamiku praeguste üürileandjate sihtühm ei kattu riikliku programmi omaga.

kõikjalt, kuhu ulatub riigi või omavalitsuse tegevus. Üürielamuprogrammi jaoks aga töötame välja konkreetseid kriteeriumid, millele projektid peavad vastama. Seejuures peab üürielamute ehitamise initsiatiiv tulema omavalitsusest, kes kaardistab vajadused, töötab välja korterite eraldamise põhimõtted ja vastutab ka protsessi läbipaistvuse eest. Samuti peab omavalitsus näitama üürielamute vajadust piirkonnas edasise arengu jaoks.

Riiklikult toetatud üürielamuprogrammi taga on põhjalik analüüs ja konsultatsioonid huvigruppidega. Kui tahame, et Eesti oleks koht, kus inimesed tahaksid ja ka saaksid kodu luua ja iseseisvat elu alustada, peab eluasemepoliitika muutuma. Turumajandus üksi ei suuda siin kõike iseene-
st reguleerida ja peale eraturu on vaja arendada riiklikult toetatud elamufondi. ●

EBATERVISLIKUST TOITUMISEST

Kas ei oleks õiglane maksustada mõned toidud aktsiisiga ja suunata see raha kõik haigekassale? Haigekassale ei peaks maksma ainult selle järgi, kui palju keegi raha teenib, vaid osa rahast võiks tulla ka „ebatervislike eluviiside” maksustamisest. Selle arvel saaks vähendada ravikindlustusmaksu ehk sotsiaalmaksu.

ETTEVÕTJA **INDREK NEIVELT** (ERR)

VENE VÄLJAKUTSEST

Minu arvates on vihane tuumarelvastatud Venemaa praegu USA presidendi kõige olulisem proovikivi. Ka Hiina tõus on väga oluline, aga praegu on see pikaajaline protsess – igasuguse otsese konflikti ohuta. Ebaõnnestunud Lähis-Ida riigid ja terrorismioht on ohud, mis kahjuks tunduvad peaaegu normaalsusena.

KOLUMNIST **GIDEON RACHMAN** (FINANCIAL TIMES)

POOLA NEOKOLONIALISMIST

On fakt, et mõned mõjukad Poola poliitikud vaatavad alasid, mida Poola kunagi [Poola-Leedu liidu ajal] okupeeris, oma varadest ajutiselt ilma jäetud omaniku pilguga. Ka Moskva on seda märganud. Kesk- ja Ida-Euroopal aitas Moskva mõjusfäärist vabaneda vastastikune usaldus. Ka praegu vajame me väga seda usaldust.

POLITOLOOG **ALVYDAS MEDALINSKAS** (LIETUVOS ŽINIOS)

PALGALÕHE taga on ka absurdne ja aeganõudev koolikorraldus

Et lapsi ei peaks sõidutama

Triin Lauri

Tallinna ülikooli doktorant

Kaire Põder

Tallinna tehnikaülikooli teadur

Eestis on Euroopa suurim naiste-meeste palgalõhe. Küll süüdistatakse selles mehi, küll juhte, küll naisi endid, kes madala palgaga leppivad. Kuid täpsemalt vaadates võib näha, et palgalõhe taga on ka paljud argised asjaolud lasteaiakoh-tade nappusest kuni vajaduseni lapsi kodunt kaugele kooli-las-teada ja tagasi vedada. Need asjaolud on esmapilgul tühi-sed, kuid lõpuks saavad neist komistuskivid, mis naiste töö-elu mõjutavad.

Aasta-aastalt on suurenenud ettekoositamismisralli Tal-linna eliitkoolide eelkooli-des. Muidugi võib öelda, et see on väga piirkondlik ja väikese grupi inimeste mure, mis jätab suure hulga peresid puutumata. Kuid see puudutab rohkem kui poolte Tallin-na koolialustajate igapäeva-elu (umbes 2000 peret). Tekib hirm, et lapsed jäävad heast haridusest ilma, ja see sunnib neid nii-öelda ette koolitama.

Autokeskus ja palgalõhe

Ka väljaspool Tallinna on tava-line, et lapsed istuvad hommi-kul vanematega koos autosse ja sõidavad paarikümne kilo-meetri kaugusele kooli. Järjest rohkem kohtab liiklusummi-kutes ema ja lapsega autosid. Minnakse kooli – kella kahek-saks, vahel üheksaks, vahel hil-jem (teise vahetusse). Lapseva-nem sõidutab. Pärast viib tren-ni, huviringi, muusikakooli.

Muidugi, kõrvalseisjad võivad ju öelda, et selline elu-korraldus – laste eelkooli, siis trenni, huviringi sõidutamine – on ühe või teise perekonna vaba valik. Ega nad ju eksi-gi: raske on perel nõiaringist välja murda ja jätta oma laps kodukooli, kui naaber hom-mikul oma lapsed edukooli sõidutab. Tekib hirm, et teed midagi valesti, jätad oma lap-

sed hätta. Nii me üksteise hir-me tagant piitsutamegi.

Muidugi võib öelda, et Ees-tis on veel kõik hästi, on riike (Itaalia, Kreeka, Hispaania), kus naiste tööhõive on sootuks väike ja pärast lapse või laste soetamist jäävad nad tööelust täiesti kõrvale.

Soome laps läheb ise kooli

Meie põhjanaabrid on hakkama saanud teistsuguse elukorraldu-se kujundamisega. Laps läheb tavaliselt hommikul kooli jalgsi või jalgrattaga ja huviringi koolist koolisõidukiga. Emad (ja isad) on sel ajal töö-l. Teine võimalus on, et las isad jahmer-davad lapse eeliskohtlemisega

Vanem sõidutab lapse kooli. Pärast viib trenni, huviringi, muusika-kooli. Ikka autoga.

sama palju kui emad. Ilmselt see osas peredes ongi nii, kuid paraku tehakse peresisesed vali-kud ikka nii, et kellel on tööelus vähem kaotada, sellele langevad kodused tasustamata tööd. Näi-teks laste sõidutamine.

Paraku ei ole koolivalik ja sellega seotud suure emapool-se panuse vajadus ainus naiste hõivet pärssiv argimure. Veel-gi väiksemate lastega on see häda, et munitsipaallasteiaa kohti ei jätku või vähemasti kõikjal ei jätku. Ja kui kohad on olemas, siis on need sageli vales kohas – kodust või töö-kohast kaugel. Kellele neid vähe-seid kohti (mis on õiges kohas) jagada? Täna jagata-kse enamikus omavalituses laste-aiakohti järjekorra alusel. Järje-kord tekib omakorda avaldus-te alusel. Kuna kohti on vähe, tehakse avaldused n-ö sünni-tusmajas. See tähendab, et las-teiaiajärjekord on sünnikuupäe-vade järgi. Õnnetud on need, kelle laps sünnib „valel” kuul.

Näiteks kui lapsi võetakse las-teada kalendriaasta alusel, siis saavad kohti valida need pered, kelle lapsed on sündi-nud aasta alguses. Kooliaasta lõpus sündinud lapsed jäävad sootuks ilma või saavad pak-kumise ebasobivasse lasteaeda. Kui palju lasteaiakohti tegeli-kult vajatakse ja kuhu peak-sid võimaluse korral kerkima uued lasteaiad, ei ole teada, sest hirmuga pannakse ennast jär-jekorda mitu aastat enne lap-se aeda minekut. Selleks ajaks võib olla vahetunud nii töö-kui ka elukoht. Lahendus on jälle see, et istutakse hommi-kul autosse ja vuratakse möö-da linna, väikelaps autotoolis.

Kas kohajagamisprobleemi-le oleks mingi lahendus või jär-jekorrale mõni õiglasem alus? Võib ju pakkuda, et äkki kor-raldada kasvõi loterii. See mõte võib olla oma lihtsuses võluv, kuid nn pime õnn ei pruugi olla mitmelapselises peres suur abi-meis: lõpuks on üks laps ühes, teine teises aias või koolis.

Võidujooks ja hirm

Mida siis teha? Võib-olla vaja-me pigem kokkulepet seni-se perede võidujooksu lõpe-tamiseks? Kokkulepe eeldaks ilmselt võidujooksule ja hir-must ajendatud ülepinguta-misele rajatud süsteemi arutu-se möönmist. Eestis peetakse ühtede teistele eelistamist sage-li amoraalseks ja võõrastavaks. Kuid ometi: igasugune reegel on kellegi eelistamine. Võib-olla tasuks selgeks vaielda, mille alusel tuleks kohti jaga-da. Kas näiteks oleks õiglane eelistada paljulapselisi, vaesus-riskis ja/või muukeelseid lapsi või hoopis täiskohaga töötava-te vanemate lapsi – peale sel-lise tavapraktika, nagu sama pere laste ja jalutamistee kau-guse arvestamise? Paradoksaal-sel moel tekitab säärane võima-li eliskohtlemine hirmu „vaes-te lasteaedade ja koolide” ees. Kuid tänasest eliitkoolirallist tuleneva sotsiaalse ebavõrdsu-se probleemi ja nn rikaste koo-lid kannatab eestlase moraalne tundlikkus justkui ilusasti välja.

Või jagada lasteaiakohti edasi lihtsalt põhimõttel kes ees, see mees? See pärsib aga tööjõu liikumist Eestis ehk ini-meste võimalust töökohta otsi-des elukohta vahetada. Selle vajaduse ees seisavad noored pered sageli. ●

RÄÄGIME teistele enda elust, mitte sellest, milline olgu nende elu

Ka teised elavad siin

Elo-Mall Toomet

luuletaja

Kooseluseadus on vastu võetud, aga suur teemade sasi-pundar on endiselt õhus.

Meil räägitakse perekon-nast ja abielust, kellelegi pühendumisest harva põh-jalikult. Ometi on need tee-mad paljudele olulisemad kui miski muu.

Perekonna või püsiva ja truu abielu tähtsaks pidami-ne pole sugugi kristlastele või katoliiklastele ainuoma-ne. Ka ateistide, polüteistide ja homoseksuaalidegi seas on neid, kellele selline abielu on vajalik ning perekond kõige tähtsam. Ja kellelgi ei tohiks olla õigust ega võimalust võtta teiselt inimeselt ära tema jaoks elus kõige väärtuslikum.

Loobuda armastusest?

On olnud valus näha, kui ker-gekäeliselt ollakse valmis tei-sele inimesele keelama armas-tust, perekonda ja laste kasvatamist. Keelama talle seda, mis on talle eluliselt omane, ja tegema seda normide tõttu, mida tema ei järgi. Usu tõttu, mida tema ei jaga.

Armastusest loobumine ei ole suure osa inimeste jaoks väi-ke asi, mida võiks kelleltki tei-selt nn üldise hüvangu nimel nõuda. See on hoopis mida-gi muud kui soovitus loobu-da rikkusest või mõnest nau-dingust. See oleks oma sügava-mast olemusest lahtiütlemine, oma elu äraandmine. Ja selli-ne ohver võib tulla ainult ini-mese enda sisemisest soovist. Seda kellelegi väljastpoolt pea-le suruda, eriti väärtuste või perekonna kaitsmise nimel, on julm ja vale.

Minu jaoks on ilus ja oluli-ne mehelikkuse ja naiselikku-se vastastikune täiendavus ja

Armastusest loobumi-ne ei ole väike asi. See on midagi muud kui loobuda rikkusest.

Teiste väärtustest lugu-pidamine ei tähenda nende jagamist või omadest loobumist.

tasakaal. Aga see tasakaal on olemas ka iga inimese sees, iga kord erineval moel. Iga kahe inimese partnerlus on erinev ja seda ei saa kõrvalt lõpuni mõista. Saab ainult toetada. Eriti just siis, kui see liit on nii tugev, et inimesed tahavad sel-lesse kutsuda ka lapsi. Nende inimeste sugu on teisejärguline ja ainuüksi sootunnuste põhjal ei saa otsustada kellegi lapse-vanemaks sobimise üle. Lapse-le on vaja, et keegi temast hoo-lik, püüaks teda mõista ja toe-

tada sellisena, nagu ta päriselt on. Sedasama on vaja täiskas-vanutelgi. Ja sellist hoolimist tuleb hämmastavalt harva ette. Just sellepärast, et me ei tule-ta endale piisavalt tihti meel-de, et ka teistel meie kõrval on oma usk, oma tõekspidamised, oma sügavused.

Võimalus õnnelik olla

Heteroseksuaalina ei ole mul võimalik teada, mida tähendab tunda külgetõmmet samast soost inimese vastu või mitte tunda end oma kehas kodus. Aga mul on hea meel, et me elame ajal ja maailmajaos, kus inimesi, kes seda teavad, ei kihutata meeleheitele, ei sule-ta kongi ega koonduslaagris-se. Et neil on võimalus end lei-da ja õnnelik olla.

Mitmekesisus on rikkus. Selle vastuvõtmiseks peab aga sageli ületama vastumeel-sust või hirmu. Tundub, et teist ära kuulates võib kaotsi minna mingi osa sellest, mida me ise väärtuslikuks peame. Ometi on erinevatel inimestel võimalik kõrvuti hästi elada ainult sel-lest hirmust üle saades. Ainult nii saame nii inimeste kui ka ühiskonnana kasvada. Ja teis-te väärtustest lugupidamine ei tähenda nende jagamist või enda väärtustest loobumist.

Võib-olla peaksimegi proo-vima rääkida vahelduseks teis-tele enda elust, mitte sellest, milline peaks olema nende elu. Rääkida sellest, mis meid õnnelikuks teeb, mitte ainult sellest, mis takistab.

Ja kui on räägitud, siis kuulame. Sest ka teised ela-vad siin. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

k
KULTUUR

VON KRAHLI TEATRI AVAB LAVASTUS „BARBARELLA”

Homme avatakse remonditud Von Krahli teater. Avamise puhul esietendub Peeter Jalaka lavastatud „Millest me räägime, kui me räägime armastusest ehk Barbarella”. Näidendi autor on Sigis-

mund von Krahli, dramaturgid Taa-vi Eelmaa, Peeter Jalakas ja Tarmo Jüriso. Laval on näitlejad Jim Ashilevi, Liis Lindmaa, Kait Kall, Ott Kartau, Loore Martma, Tõnis Niinemets ja Ragne Veensalu. **EPL**

DOKFILM FEMENIST TÄNA KUMUS

Täna kell 18 linastub Kumus Kitty Greeni dokumentaalfilm „Ukraina ei ole bordell”. Maa ilma olulisematel filmifestiivalidel linastunud dokk kõneleb Ukraina radikaalse naisliikumise

Femen aktivistidest, kes ei võitle oma julgete ütleliste ja paljastatud rindadega enam ammu ainult seksiturismi ja prostitutsiooni vastu, vaid võtavad aktiivselt osa ka poliitikast. **EPL**

Uus kosmosedraama ehk Läbi ussiaugu tähtede poole

Arvustus
Kaarel Kressa
toimetaja

Uus film „Tähtedevaheline” räägib aegruumi paradoksides, inimkonna eluvõimalusest ja mustadest aukudest.

Batmani-triloogiaga ja filmiga „Memento” kultusrežissööri staatuse võitnud Christopher Nolani uus linatöös on üks tänavu oodatuid, vaadatuid ja räägituid filme. Filmis osalevad A-kategooria staarid ja selle žanr on eepiline kosmosefantasia. Kas „Tähtedevaheline” saab talle pandud ootuste täitmisega hakkama või on tegu suurejoonelise läbikukkumisega? Pigem ikka esimest, ehkki koos haibiga on film paratamatult võitnud hulga antifanne, kellele ei anna süžee loogikaugud rahu. Aga kuna see on ulmefilm, mille süžee tugineb suuresti aegruumi paradoksile, tundub loogika tagaajamine veidi ebaõiglane.

Läheb planeete otsima

Kõrvalosatäitjate seas on Michael Caine, Matt Damon, Ellen Burstyn ja kes kõik veel, aga filmi põhirasvus, inimkonna tulevik ja universumi saatust lasub Matthew McConaughey kehastatud põllumehe Cooperi õlgadel. Cooper on ühtlasi endine NASA katsepiloot. Tulevikumaailmas on aga kosmoseprogrammidest loobunud, et keskenduda kogu energiaga eelapokalüptilisele viirelemisele. See ühiskonnapiilt on süžee üks nõrgemaid lülisid: kuigi toitu on vähe ja jääb järjest vähemaks, ei pea kaht last kasvatav üksikisa rüüstamise ja kannibalismi pärast muretsema. See küsimus ei püsi kaua päevakorras, sest müstiliste vahejuhtumite tagajärjel avastab Cooper, et NASA on alles ja valmis saatma väikest astronautide rühma läbi Saturni lähisel avastatud „ussiaugu”, et leida valgusaastate kauguselt elukõlblikke planeete.

Eellugu on sellega lõppenud. Loost endast võib ehk veel lisada nii palju, et astronautidel tuleb kokku puutuda musta augu läheduses viibimisest põhjustatud ajavahe-

Cooper (McConaughey) annab fraasile „valel ajal vales kohas” uue sisu.

Foto: kaader filmist

ga, mis tähendab praktikas, et Maal ei pruugi neid pärast naasmist enam keegi oodata. Cooper, kaunis Amelia (Anne Hathaway) ja teised on seega kosmoses lõksus nagu Alfonso Cuaróni „Gravitatsiooni” tegelased. Aga olukord on veel eba-inimlikum, sest kodu ei paista isegi illuminaatorist. Edasi-

Igatahes on see kosmiline segapuder visuaalselt kütkestav, selle filmi soovitamiseks piisab eriefektidest täiesti. Nagu tehnoloogiatöötaja Hans Lõugas tänase lehe tagaküljel kirjutab, pole musti auke kinolinal varem nii ilusasti ja teaduslikult kujutatud. Teadlaste sõnul näeb musta auguga kokkupuutumine ilmselt väljakuulutatud teistsugune kui filmis, aga seda ei saa praktiliselt kontrollida. Kuna stsenaarium on „üle völli”, esineb ka vähem klišeesid, mistõttu pole enamasti võimalik ennustada, mis järgmiseks juhtub. McConaughey on alati hea vaadata ja kuulata, kuigi seekord on tal üsna sirgjooneline pereisa

sest ma ei räägi ja mitte ainult seepärast, et põnevust säilitada. Süžee teaduslik-fantastiline tagapõhi oli liiga segane, et seda ühe vaatamise põhjal ümber jutustada. Kohati tundus isegi kentsakas, kui astronautid (!) üksteisele Newtoni seadusi või ussiaugu eeldatavat olemust ümber jutustasid.

Kosmiline segapuder on visuaalselt kütkestav, piisab ka vaid eriefektidest.

„Tähtedevaheline”

R: Christopher Nolan
O: Matthew McConaughey, Anne Hathaway, Matt Damon
Linastub 7. novembrist

Filmi teaduslikkusest

Neil DeGrasse Tyson astrofüüsik

●● Kõik filmi põhitelgelased on kas teadlased või insenerid (nagu päris kosmosereisil – toim).
●● Reaalses maailmas on tõesti nii, et tugevad gravitatsiooniväljad teevad aja mõõdetaval viisil aeglase-

Kosmose-rändude mõttest

Christopher Nolan

●● See on täiesti vältimatu, et inimkond peab lahti mõtestama oma koha universumis. Küsimus on lihtsalt selles, mille ajaskaalal see juhtub. Mulle meeldiks palju rohkem, kui me jõuaksime selle rolli mõtestamiseni vaba valiku tulemusel, inimese uudishimu ja avatamissoovi tõttu ehk positiivsematel põhjustel kui filmis, kus see toimub ränga hädavajaduse sunnil.

Daily Beast, 11. oktoober

ja kangelase roll – narko, aidasi ja hallutsinatsioonideta. Aga tal on väärt dialoogipartner, humoorikas pardakompuuter TARS (Bill Irwin). Anne Hathaway on, nagu ikka, hästi ilus ja Cooperi täisealist tüdrukmängiv Jessica Chastain tige-da kõhuvalunäoga nagu alati.

Kui mõõdupuuks võtta Nolani filmid, mida sissejuhatuses mainisin, pole „Tähtedevaheline” kaugeltki tipp-tase. Aga Nolani keskmine on muidugi Hollywoodi keskmisega võrreldes täielik tippmark. Film jätab kaugele seljataha teised tänavused ulmenukid nagu „Homse piiril”, rääkimata mõõdalasust nimega „Piire ületades”. Oluline on see, mida Cooper filmi alguses ütleb: „Kunagi vaatasime me taevasse ja mõistasime, milline on meie koht tähtede seas – nüüd aga vaatame me ainult allapoole.” Tegudeni jõudmiseks on vaja unistusi ja film on selleks parim propagandavahend. Tõsi, „Tähtedevaheline” eelarve eest saaks osta 2,6 India mehitamata Marsi-lendu ja piletikassa eest need küllap ka ära mehitada, aga see on juba norimine. ●

Loe filmi eriefektidest Fortest lk 20

Maalikihid ja mõtisklused: Helle Vahersalu 75

Helle Vahersalu sidemed Tartu ja selle kunstiga said alguse 1958. aastal, mil ta pärast Tapa keskkooli lõpetamist tuli oma kunstiõpetaja, Tartu kunstikooli vilistlase Mal-le Siideri soovitusel samuti Tartu kunstikooli. Pärast selle lõpetamist jätkas Vahersalu edukalt õpinguid kunstiinstituudis (1961–1967) ja talle tehti ettepanek hakata õpetajaks omaenese koolis. Vahersalu töötab Tartu kunstikoolis siiani ja alates 2000. aastast ka Tartu kõrgemas kunstikoolis.

Pallaslik õpetus

Tartu kunstikoolis ja ka ERKI-s Johannes Võerahansu käe all omandas noor Vahersalu pallasliku ehk modernistliku õpetuse. See tähendab kõrget maalikultuuri, eelkõige koloriidi terviklikkuse jälgimist. Nn järelpallaslust määratletakse eelkõige värvi kasutuse kaudu, ja tõesti, koloriit on Vahersalu töödes hingeamatvalt kaunis. Koloriidi raames on aga toimunud huvitav areng, mida saab jälgida neil kolmel näitusel.

Vahersalu noorusaastate maalides (1970–1989), mida nägime Mikkeli galeriis, võib koloriidi erakordne rikkus ja teeb seda ka tänu läbikumatutele värvipindadele. See on laseeriv maalimisviis, mille kohta autor väidab, et see pole teadlikult tehtud, vaid nii välja kukkunud. Motiivid on mittemädagiütlevad: kruusid, pudeleid, lillekesed, naftaliinipurk, kahvel – ühesõnaga, mida ta juhtumisi on näinud. Nende asetused lõuendil tunduvad samuti juhuslikud ja see on omi eesmärk. Tegelikult on kompositsioonid väga lähimõeldud, sest ka kompositsioon peab olema ilus vaadata.

Tartu kunstikooli ja Vabaduse galerii maalides laseerimist enam ei ole ning värvide küllusest on autorile kõige rohkem meeldima hakanud valge. Vahersalust kujunes Eesti kunstiajaloo kõige meisterlikum valge värvi viljeleja. Valge on rikastatud kümnente nüanssidega ja delikaatselt täiendatud enamasti külmade toonidega, nagu hall, sinine ja punane. ● **Krista Piirimäe**

Juubelinäitused

Tartu kunstikoolis kuni 22. nov
Tartus Mikkeli galeriis kuni 8. nov
Tallinnas Vabaduse galeriis 8.–28. okt

VIULDAJALE VÕISTLUSKEELD

Rahvusvaheline suusaliit karistas kuulsat viuldajat Vanessa Maed nelja-aastase võistluskeeluga, sest ta osales Sotši olümpiale pääsemiseks suurslaalomi kokkuleppevõistlustel. **Delfi**

EESTI MÄNGIB KATARIGA

27. detsembril kohtub Eesti jalgpallikoondis Dohas Katari rahvusmeeskonnaga. Varem on kohtunud üks kord. 2010. aastal Dohas peetud matši võitsid võrustajad tulemusel 2 : 0. **EPL**

PIIROJA SAI PRESIDENDIKS

Jalgpalli Premium-liigasse tõusnud Pärnu linnameeskond kinnitas eile klubi presidendiks endise koondise jalgpalluri Raio Piiraja. „Olen pärnakas ja tahan linnale midagi ka tagasi anda. Kui kõik läheb plaanilt, ootab meid ees väga huvitav projekt,” lausus 35-aastane Piiraja. Tema sõnul jääb linnameeskonna peatreeneriks Gert Olesk. **Delfi**

Kas homne spordikongress on auru väljalaskmine või edasiviiv arutelu?

Neljapäeval koguneb spordirahvas Paidesse kaheksandale spordikongressile. Eesti Päevalehe sporditoimetuse analüüsib eelmisel, nelja aasta tagusel kongressil püstitatud eesmärkide täitmist ja ülesannete realiseerimist. Toome esile viis plussi ja viis miinust. Analüüsi pani kirja **Andrus Nilk**.

+ Plussid

1. Riik toetab klubide treenerite palga maksmist

● Jaanuarist võivad spordiklubid ja -koolid taotleda riigelarvest noortetreeneritele palga maksmiseks lisatoetust. Riik jagab selleks kokku 3,5 miljonit eurot. Lisatoetust võib maksta treeneritele, kel on viies või kõrgem kutsetase. Seadusemuudatus mõjutab ligi 1500 treeneri töötasu, kelle käe all harjutab umbes 8000 noorsportlast. See oli suuresti sundkäik, sest maksuameti nõudel ei tohi treenerid enam stipendiumi saada. Neile peab maksma palka, millelt tasutakse ka maksud.

„See on reaalne samm treenerite olukorra parandamiseks. Spordiklubid ja -koolid saavad palgaraha juurde ning treenerid sotsiaalsed tagatised,” ütles kultuuriministeeriumi spordi asekantsler Tõnu Seil.

Skeptik väidab: see on esimene arglik samm treenerite sandi olukorra leevendamiseks.

2. Liikumisharrastuse sõnumi levitamine

● 2011.–2014. aastaks koostatud liikumisharrastuse arengukava eesmärgiks seati, et perioodi lõpuks peaks liikumisharrastusega korrapäraselt tegelema 45% elanikke. Terviseradadele, kergliiklusteedele ja saalidesse on tulnud hulgaliselt istuva eluviisi kütkes inimesi. „Emori hinnangul on korrapäraselt liikumisharrastusega tegelejate hulk tõusnud 42%-ni elanikkonnast,” raporteeris Seil.

Skeptik väidab: ülekaaluliste laste hulk suureneb ja kooli kehalise kasvatuse osatähtsus jääb nende elus väiksemaks.

3. Sporditoetuste jagamise korraldamine

● Pärast eelmist kongressi hakati olümpiaks valmistuvatele tipp sportlastele stipendiumi asemel palka maksma. Riiklikke spordistipendiume määratakse 2011. aastast alates üldjuhul noorsportlastele ja olümpiakavva mittekuuluvate alade esindajatele. Kultuur-

riministeerium alustas Euroopa meistrivõistlustel osalevate sportmängude noortekoondiste toetamist.

4. Hea juhtimistava kehtestamine

● EOK ja spordialaliitude vahel sõlmitakse kokkuleppeid, et vältida nn JOKK ehk „juriidiliselt on kõik korras” ebaetiliselt skeeme ja riikliku toetuse mittesihhipärast kasutamist. Kultuuriministeerium ei eraldanud jäähokiliidule raha nii kaua, kui majandusaruanne polnud täidetud.

5. Lubaduste täitmine

● Tänu EOK juhtkonna aktiivsele sekkumisele muudeti Audentese spordigümnaasiumi vastuvõtutingimusi, et seal õpiks ja treeniks noortesporti paremik, mitte alaliidule eraldatud koha täitja. EOK vedamisel loodi maakondadesse noorte spordimeisterlikkuse treeningugrupid ja seal töötavate treenerite palk võrdsustati treener-pedagoogi palgaga. SA Tehvandi Spordikeskuse juurde asutati Kääriku spordikeskus, et ehitada kunagisse populaarsesse treeningupaika uusi spordirajatisi ja olemasolevaid ajakohastada. Viidi lõpuni Eesti spordiregistri koostamine.

— Miinused

1. Treeneriamet on alaväärtustatud

● Enamikus spordialades teevad paremaid tulemusi paarikümneaastase tööpagasiga treenerite kasvandikud. Isegi kui spordientusiastid noort paelub treeneriks õppimine, seisab ta pärast kõrghariduse omandamist raske valiku ees, kuidas treenerina majanduslikult toime tulla. Põhiküsimus on treeneritööks innustava ja motiveeriva keskkonna kujundamine, mis peaks olema nii kultuuriministeeriumi kui ka EOK ühine ülesanne. Skeptik soovib: ülikooli lõpetanud noor treener peaks saada kohe ka viienda kutsetaseme, et klubi või kool saaks talle palga maksmiseks riigilt lisatoetust taotleda.

2. Saavutusspordi järelkasv on nagu vaeslaps

● Pärast eelmist kongressi pidi perspektiivikatele gümnaasiumi lõpetanud sport-

lastele toetussüsteemi loomine jätkuma, kasutades selleks kõrgkoolide, kutseõppeasutuste ning eriti jõustruktuuride võimalusi. Aga 19–23-aastastele sportlastele pole riiklikku toetussüsteemi tehtud. Neinar Seli toetab EOK presidendi palga ja oma ettevõtete sponsorrahaga talendirühma, mille 29 liiget saavad aastast stipendiumiks 2000 eurot. Osa alaliite hoiab visalt elus oma järelkasvuprojekti.

3. Sportmängud murravad oma jõuga edasi

● Eelmisel kongressil otsustati hakata liikuma tiitlivõistluste finaaltorniirile pääsenud korvpalli-, võrkpalli-, käsipalli-, jäähoki-, jalgpalli- ja saalihokivõistkondadele nn edufondi loomise poole. Ent endiselt peavad edukad uhkustunde maha suruma ja asuma paluja rolli. Korvpalliliidu

president Jüri Ratas pöördus vabariigi valitsuse poole kirjaga, milles palus eraldada 2015. aasta Euroopa meistrivõistluste finaaltorniirile jõudnud korvpalli koondmeeskonna ettevalmistuseks 300 000 eurot.

4. Riigikogu sporditoetuse rühma tühi roll

● Nii võiks öelda EOK president Seli, sest tal pole olnud vaja oma eesmärkide täideviimiseks riigikogu sporditoetuse rühmaga kohtuda. Eelmisel kongressil seati seega riigikogu liikmetele (Erki Nool, Toomas Tõniste, Jüri Jaanson jt) põhjendamatud ülesanded, mille täitmist spordirahvas neilt ei oodanud: riigikogu sporditoetuse töörühm esitab seadusemuudatuse, mis taas-

taks kohalikel omavalitsustel kohustuse toetada sporditegevust; riigikogu sporditoetuse töörühma esitab seadusemuudatuse, et kaotada ettevõtete terviseedenduse kuludelt erisoodustumaks.

5. Sport poliitilistes tõmbetuultes

● Kõige eredam näide on sõnasõda teemal, kas riigiettevõtted võiksid/peaksid sporti toetama või mitte. Reformierakond tahab, et riigiettevõtte toetaksid ühiskonnas olulisi valdkondi, sh sporti. Nende eelmine valitsusliidu partner IRL aga ei tahtnud. Seli pidas eelmist majandus- ja kommunikatsiooniministrit Juhan Partsi seetõttu „suurimaks spordi vaenlaseks”. ●

Vehklejad on Eesti spordile kitsaskohtade kiuste palju kuulsust toonud. Torkeid, eelkõige verbaalseid, on oodata ka neljapäeval kongressil.

Foto: Ilmar Saabas

Rock alistas ränka hinda makstes Sofia Lukoili

Võitu vajanud ja väärinud
Tartu ülikooli korvpalli-
meeskond sai kindla

71 : 59 võidu.

Otto Oliver Olgo
sport@epl.ee

EuroChallenge'i korvpallisarja alagrupiturniiril esimese võidu noppinud Rock alistas eile õhtul Tartus Bulgaaria meeskonna Sofia Lukoili Akademici eelkõige tänu intensiivsele kaitsesüsteemile, mis rikkus vastase ameeriklastest liidrite mängutaju.

Rocki põhikoosseis hoidis teisel ja kolmandal veerandal Lukoili mitu minutit järjest nulli peal, kaitses andsid eestlased ja leedukas Karolis Petrukonis endast peaaegu kõik. Iseäranis paistis silma vanameister Valmo Kriisa, kes tegi mõned olulised vahetlõiked, tabas tähtsad kolmesed ja hoidis vastased pidevalt surve all.

Rocki peatreeneri Gert Kullamäe hinnangul põhjustas edu eelkõige vastaste skautimine ja mängu lahti harutamine. „Tegime enne mängu

mõned kaitsemuudatused, mis osutusid kasulikuks. Nägime videote pealt, et Lukoili meeskond mängib isekalt ja rõhustab kahe-kolme teatud mängija kaitsmisele. See tõi ka edu, kuid võit tuli ränga hinnaga,” lausub ta pressikonverentsil.

Pečiukevičius jälle väljas

Kullamäe mõru meel oli põhjendatud – põhimängujuht Augustas Pečiukevičius sai pärast reievigastusest taastumist mängida napilt üle

Rock hoidis teisel ja kolmandal veerandal Lukoili mitu minutit järjest nulli peal.

kahe minuti, enne kui vigastas end jälle samast kohast. Rocki füsioterapeut Martin Vahimets ei osanud leeduka vigastuse tõsidusele eile täpset hinnangut anda, aga järgmise euromängu Ungari meeskonna Egis Kőrmendi vastu jätab Pečiukevičius kindlasti vahele.

Sellel Rocki mured ei piirdu. Seljale tegi viga ka varu-

mängujuht Tanel Sökk, kes oli pärast mängu küll optimistlik, et suudab nädala pärast Rocki aidata, aga kellelgi ei saa Kullamäe sõnul saajaprotsendiliselt arvestada.

Rocki vigastustelaine kõrval oli Kullamäel põhjust ka rõõmustamiseks, sest meedias ja korvpallifoorumites kritiseeritud Leedu tšenter Karolis Petrukonis tegi Lukoili vastu enda senise parima mängu Rocki särgis, kogudes 21 minutiga 12 punkti ja üheksa lauapalli (neist koguni viis ründelauast).

Võitlusvaim on ärganud ka Janar Taltis, kes vedas Rocki 19 punkti ja seitsme lauapalliga.

„Jooksime täna rohkem ja olime kaitses aktiivsed, kuigi peaaegu igat meest häirib mõni väiksem või suurem vigastus. Loodan, et edaspidi suudame samuti sarnast mängupilti näidata. Ehkki raskeks läheb, sest mõned mehed on jälle väljas. Pole midagi parata, peab praegu hakkama saama,” kommenteeris suure mängu teinud Taltis Rocki laatsaretti. ●

Võitlusvaim ärkas ka Janar Taltis (keskel), kes loodab, et raskustest hoolimata suudetakse tulevikus samasugust mängupilti pakkuda.

Foto: Hendrik Osula

Vastaste treener: Rocki võidus pole midagi imestada

Vastaste peatreener Jovica Arsić leidis, et Rocki võit oli igati ootuspärane.

„Kui vaatasin alagrupi meeskondade koosseisu, oli Rock selgelt teistest üle, seega ei ole midagi imestada. Kohutunike kaela kaotust ei aja, mängisime liiga isekalt – mida ilmestasid mängu peale kogutud kolm resultatiivset söötu –, mehed ei jaganud palli. Kui jäime alguses taha ja visked ei tabanud, kadus ka meeste enesekindlus,” ütles Arsić, kes tõi esile ka oma meeste eurosarjade kogenematus. „Meie peamiseks eesmärgiks on võita ikkagi uuesti Bulgaaria liiga,” lisas ta.

Teitur Norra imelapsest: ta on Reali jaoks valmis

Kõigi aegade noorim Norra koondislane Martin Ødegaard lippab väljakule.

Foto: AFP/Scampix

Norra koondises on täna Eestiga vastamisi ka Martin Ødegaard, üks maailma jalgpallitalente.

Andres Vaher
andres.vaher@epl.ee

Pole liig väita, et kui Ronald, Messid ja veel trobikond esmaklassilisi staare välja arvata, on 15-aastane Martin Ødegaard üks maailma kuumeimaid jalgpallureid. Päril lasti on ta üks himustatuid. Oleks mõtetu kirjutada, kellelga noore talendi tulevikku on seostatud – ritta tuleks seada kõik tippklubid.

Võrdlus Mart Poomiga

Mis teeb ühe 15-aastase noormehe laial ja rikkal jalgpalliturul niivõrd eriliseks?

Eesti jalgpallikoondise endine peatreener, praegu Norras elav ja töötav Teitur Thordarson: „Martin Ødegaard on tõeliselt imeline talent – kindlasti suurim, keda mina eales olen mängimas näinud. Maailm on täis noormängijaid, kellel on emb-kumb, kas suurepärane tehnika või võimas füüs, aga teine pool jätab kõvasti soovida. Ødegaard on tehniliselt väga hea ja kehaliselt erakordselt väljapaistev. Peale selle hiilgav suhtumine. Liialdamata öeldes erakordne ja imetlusväärne täispakett.”

Teitur on veendunud, et uut hooaega ei alusta Ødegaard

enam Norras Strømsgodseti klubis. Tema lähituleviku üle mõtiskledes tõmbab islandlane huvitava paralleeli Mart Poomiga.

„Mäletan, et Mart kõhkles kaua, kui oli Derby Countyst kutse saanud. Algul ei tahtnud ta minna. Pidin teda veenma ja selgitama, et võimalusest tuleb kohe kinni haarata, muidu sõidab rong minema. Usun, et Mart ei kahetse, et ta läks,” räägib Teitur. Siis jõuab ta jutuga Ødegardini: „Tema on palju noorem ja see muudab olukorra teistsuguseks, aga ka Norras arutatakse, kas tal oleks õige minna kohe või on veel vara. Olen üsna kindel, et ta läheb, ja arvan, et pigem absoluutsesse tippklubisse. Reali, Barcelonasse või mõnda muusse sellesse meeskonda.”

Ødegaard on tehniliselt väga hea ja ka kehaliselt erakordselt väljapaistev.

Euroopa esiklubisse Reali?! Noortemeeskonda? „Ei, ma ei arva nii. Sõltub muidugi, kuidas ta sedavõrd noores eas kõigele välisele vastu peab, aga oskustelt kannataks ta vahetusmehe taseme juba välja. Õnneks on tal ka väga toetav ja jalad-maas-suhtumisega isa, endine jalgpallur, kes on talle teise treeneri eest.”

Martin Ødegaard & Co võõrustab Eesti koondist täna õhtul kell 21 Oslos Ullevaali staadionil. ●

Ühed tahavad treeningu vilju noppida, teised üllatada

Nii suusahüppajate kui ka kahevõistlejate sõnul on hooaja ettevalmistusperiood korda läinud.

Eilsel hooajaelsel pressikonverentsil tõdesid kõik sportlased justkui ühest suust, et suvine ettevalmistus annab põhjust seada tänavuseks hooajaks kõrgeid eesmärke.

Kahevõistlejatest vennad Han Hendrik ja Kail Piho osalesid pressikonverentsil Skype'i

vahendusel, sest nad viibivad koos norralasest treeneri Kristian Dahliga Rootsis, kus veel sel nädalal kavatakse tehislumest rajal valmistuda järgmise nädala Norra meistrivõistluseks. „Oleme treeningutega Norras väga rahul. Liiga järsku tõusu pole olnud, aga seda oleks ehk ka palju tahtnud. Võtab natuke aega, et uue treeningusüsteemiga harjuda, kuid usun, et saame juba sellel hoo-

Kristjan Ilvese eesmärk on medalikoht juunioride MM-ilt.

ajal Norra süsteemi vilju noppida,” sõnas Han Hendrik Piho.

Oma esimese rahvusvahelise võistluskalendri stardi teevad vennad Pihod Lillehammeri MK-etapil 6. detsembril. Kristjan Ilves tahab alustada nädal varem Kuusamos. Ka Ilves jäi ettevalmistusega rahule. „Kasutasin kõiki võimalusi ja treenisin usinalt. Siiralt loodan, et see kajastub ka tulemustes – ehk juba Kuusamos,” rääkis Ilves,

kelle hooaja eesmärk on medali koht veebruaris Kasahstanis toimuvallt juunioride MM-ilt.

Võimelised üllatama

Ka suusahüppajatel on tegus suvi seljataga. Pärast Kaarel Nurmsalu loobumist püüavad lippu kõrgel hoida Siim-Tanel Sammelselg ja Martti Nõmme. Nõmme pööras suvist treeningut tähelepanu tehnikale lihvimisele. „Tegime märki-

misväärsed muudatusi, usun, et selle pealt toimub ka edasimineku,” nentis ta. Sammelselg keskendus jõunäitajate parandamisele. Treener Jaan Jürise sõnul võib füüsiline areng vahel hüppetehnika paigast viia. „Kuid usun, et saame selle poole ka peatselt korda. Usun, et poisid on MM-il ka võimelised üllatama,” lausub ta. Suusavalade MM toimub veebruaris Rootsis, Falunis. ● **Aet Süvari**

kuulutus.lehed.ee |

Kuulutuste tellimine lihtsamast lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutus.lehed.ee, e-postiga liis.aru@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

Suur veinijuht

Kalev Kesküla
uuendatud
veinileksikon

Kaua oodatud uuendatud veinileksikon

nüüd raamatukauplustes üle Eesti!

Rohkem kui 500 veini
koos fotode, maitsekirjelduste ja toidusoovitustega.
Parima hinnaga aadressil www.healugu.ee

22. novembril kell 15.00
Estonia kontserdisaalis

Eesti Kaitseväge Orkester

Solistid
Janne Sevtšenko
Rene Soom

Dirigendid
Peeter Saan
Koba Mermanishvili
(Gruusia)

SÜGIS KONTSERT

Kavas: Prokofjev, Whitacre, Gandolfi, Webber jt
Tasuta pääsmed
Eesti Kontserdi kassast
kuniks jätkub

COCA-COLA PLAZA, EKRAAN JA LIBERO ESITLEVAD

BEEBIGA KINNO

12. NOVEMBER EKRAAN (TARTU)
11.15 "ARMASTUSEGA, ROSIE" (1.SAALIS)
11.20 "PETTSON JA FINDUS – VÄIKE TÜÜTUS, SUUR SÕPRUS" (EST) (2.SAALIS)

13. NOVEMBER COCA-COLA PLAZA (TALLINN)
12.15 "TÄHTEDEVAHELINE" (5.SAALIS)
12.15 "PETTSON JA FINDUS – VÄIKE TÜÜTUS, SUUR SÕPRUS" (EST) (6.SAALIS)
12.15 "ARMASTUSEGA, ROSIE" (7.SAALIS)

McGee's
SUPERHINNAD

E-N 12€ R-P 16€

Pikenda Eesti Päevalehe tellimus aegsasti!

Eesti Päevalehe klienditeenindus: tel **680 4444**, klienditugi@lehed.ee

Meie siiras kaastunne
Ingrid Kasakule kalli poja

STEN KASAKU

kaotuse puhul
Seesam Kindlustus

Südamlik kaastunne
Ülle Tammole kalli isa

UNO JAKSI

kaotuse puhul
Töökaaslased REIB OÜst

Avaldame siirast kaastunnet
Niina Vaiserile kalli

ISA

kaotuse puhul
Kolleegid Danske Bankist

Helge mälestus jääb...

ILME NAGEL

Südamlik kaastunne
Maiule ja Urmasel peredega
ema ja vanaema kaotuse puhul
Helgi ja Enno

Südamlik kaastunne
Ardo Urmetile kalli isa

AAT URMETI

surma puhul
Kolleegid
Eesti Intellektuaalomandi ja
Tehnoloogiasiidre Keskusest

Vabariigi Presidendi Kantselei
mälestab leinas
Kotkaristi teenetemärgi
kavaleri

UNO JAKSI

ja avaldab
südamlikku kaastunnet
lahkunu omastele

Avaldame
südamlikku kaastunnet
Tiitu Otsingule perega

OLAF OTSINGU

06.12.1941 – 09.11.2014
traagilise surma puhul
Küll, Anne, Maile, Maire,
Kadi, Taimi, Eva, Endla ja Ester

Südamlik kaastunne
Tiitule ja lastele abikaasa ja isa
lahkumise puhul

MIK TURRO

Klassikaaslased Elva KK päevilt

Südamlik kaastunne
hea kursusekaaslase

HENN KAEVANDO

perekonnale ja lähedastele
Tallinna Polütehnikumi
1971.a. lõpetanud

Avaldame
sügavat kaastunnet
Natalia Polupanovale
kalli ema

EVGENIA BEKA

surma puhul
Keila Tarbijate Ühistu

Me südameis Sa ikka elad,
jään mõttes meie keskele

Kallid Thea ja Thomas
peredega

Südamlik kaastunne
kalli ema, vanaema ja
vanavanaema

LILLY OJASSALU

surma puhul
Valve, Gerda ja Kersti

Südamlik kaastunne
Marika Tammele

ANDRI ILVESE

kaotuse puhul
Ärasaatmine
15. novembril kl 14
Haaplasu Haigla leinotoast
Kolleegid Keskkonnaametist

TALLINNA KREMATOORIUM

Lahkunu transport
krematooriumisse ööpäeva-
ringselt kogu Eesti piires.
Tuhastamismatus
soodsa hinnaga.
Kõik matuseteenused.
KAKS KABELIT.
Suurim urnivalik Eestis.
Tel 623 8808 24h
www.krematoorium.ee

Ost

- Vanavara ost tööpäevadel 10-16 Pärnu mnt 38 Tall.
- Aigrette Antiik aastast 1999 ostab parimate hindadega vanavara, kunsti, raamatuid ja kollektsioone (mündid, märgid jne.) Küsige julgelt asjakohast nõu! Tel 509 1500, 641 1567.

Müük

- Väike mesindustalu Väike-Maarja lähedal annab teada võimalusest osta mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressile mesi@24h.ee või tel 5667 7227.

Ehitus ja remont

- Ehitus-remondimees otsib tööd. Tel 501 6542.

Teenus

- Kaardid ennustavad Tel 900 1727, 24h, h.1,09 €/min
- Parapsühholoog Ž. Stepanjan aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliiidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.
- Nõuandeliin, tel 900 5020. Töö-, tervise-, armastuse- ja suhte probleemid, 24 tundi. Kõne hind 0,97 eurot/min.

Teade

- Hanketeade SW Energia OÜ otsib projekteerijat-ehitajat Nõo katlamaja ülevõimiseks biokütusele. Täpsem info: info@swenergia.ee

LAHTIKÄIVAD SÖÖGILAUDAD, RIHULID JA TOOLID

Tel 50 11 784 / www.restore.ee

Tallinna Kirjanike Majas 15. novembril kl 11 LASTEHOMMIK „ON ÜKS...”

KANA ARMASTUS

LÕBUSAMAID LUGUSID JA
LUULETUSI PIMEDAL
NOVEMBRIKUUL LOEB
JAANUS VAIKSOO.

pääse 1 euro
www.ekl.ee, 6 276 412

Kuulutuste tellimine lihtsamast lihtsam!

Telli kuulutus Eesti Päevalehte, Eesti Ekspressi ja Maalehte ühest kohast!

Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu internetipangas.

kuulutus.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga liis.aru@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

Kirjanike Maja

Musta laega saalis
Harju 1, Tallinn

12. novembril kell 18.00
“KES KURAT SEE YTLES ET ELU ON PRAHT”
Johnny B õhtu.

Meenutavad ja loevad
Peeter Tulviste, Maimu Berg,
Jüri Pertmann, Olev Remsu,
Peep Ilmet, Leelo Tungai jt. Õhtu
toimub koostöös Eesti PEN-klubiga

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2€, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1€
Toetab Kultuurkapital

ILM

EESTIS

Tallinn +7...+8

Narva +5...+8

Kärdla +2...+8

Haapsalu +6...+9

Paide +6...+8

Pärnu +6...+8

Tartu +4...+9

Kuressaare +4...+9

Viljandi +5...+8

Valga +6...+9

Võru +6...+9

Neljapäev 0...+7
Lääne- ja loodetuul 4–10 m/s

Reede –2...+6
Lääne- ja edelatuul 3–9 m/s

ILMATEADE.EE

MAAILMAS

Vilnius pilves +4...+9

Riia pilves +7...+10

Helsingi pilves +5...+8

London vahelduv +10...+13

Kiiev pilves +3...+7

Pariis päike +8...+13

Berliin vahelduv +10...+14

Ateena pilves +13...+18

Moskva pilves +3...+5

Peking päike +1...+8

Tokyo pilves +11...+14

Tenerife vihm +19...+23

Kairo päike +16...+26

Sydney päike +15...+19

New York päike +7...+19

Miami päike +18...+25

Vancouver vahelduv -1...+5

Brasília vihm +19...+26

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Draamasari Paks boss: Petetud lootused (Der Dicke, Saksa 2005)

09.50 Minuscule (Prantsuse 2011)

09.55 Terevisioon*

11.55 Mehed ja mõrrad, 8/8*

12.25 OP! PÖFF-ieri*

12.55 NO99 Kunstikool*

13.00 Riigikogu infotund

14.00 Ajalik ja ajatu: Peetruse linn ja Maarja maa, 10*

14.30 Draamasari Isa Brown (Father Brown, Inglise 2014)*

15.15 Maahommik*

16.00 Draamasari Holby City haigla: Omamoodi armastus (Inglise 2003)

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Draamasari Õnne 13 (Eesti 2014)

17.40 Draamasari Paks boss (Der Dicke, Saksa 2005)*

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

20.05 Pealtnägija

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 Foruum

22.30 Draamasari Võimu kants (Borgen, Taani 2010)

23.25 Ringvaade*

00.30 Draamasari Holby City haigla (Inglise 2003)*

01.34 ERR.ee uudised

KANAL 2

06.10 Lastega kodus*: Lahutuskohus

06.40 Joonissari Daltonid

07.05 Joonissari Uudishimulik George

07.35 Joonissari Imeline võlukunst

08.00 Reporter*

09.00 Keelatud armastus*, 46

10.00 Taltsutamatu süda*, 100

11.00 Viimane võmm*

12.00 Radar*

13.00 Krimi*

13.30 Tuhat ja üks ööd, 104

14.30 Tuhat ja üks ööd, 105

15.25 Lastega kodus

16.00 Küladetektiivid, 122

17.00 Taltsutamatu süda, 101

18.00 Keelatud armastus, 47

19.00 Reporter

20.00 Suur lotokolmapäev – Rooside sõda

21.00 Saladused

21.30 Pilvede all

22.30 C-Komando

23.00 Rizzoli ja Isles: Käsib, poob ja laseb

00.00 Southland

01.00 Pan Am: Diplomaatilised suhted

01.45 Vampiiripäevikud: Lase käia

02.25 Krimi*

02.50 Rooli võim*

03.15 Reporter*

04.05 Lemmikretseptid*

04.40 Küladetektiivid*, 122

05.25 Doktor Oz: Nälja uus nägu Ameerikas

TV3

06.15 Multifilm Smurfid

06.40 Multifilm Max Steel

07.05 Multifilm Winxid

07.30 Multifilm Transformerid

07.50 Saatuslik valik, 10*

08.50 Südameasi 5, 11: Omakohus*

09.55 Kirgede torm, 1971*

10.55 Vaprad ja ilusad, 6855*

11.25 Top Shop

11.40 Kaua võib!*

12.10 Suletud uste taga 6, 11

13.15 Padjaklubi 2, 9: Kurjajuur*

14.15 Seitsmes taevas 2, 10

15.15 Vaprad ja ilusad, 6856

15.50 Saatuslik valik, 11

16.50 Kirgede torm, 1972

17.55 Südameasi 5, 12: Lõpetamata asjad

19.00 Seitsmesed uudised

20.00 Naistevahetus 5, 11

21.00 Võimalik vaid Venemaal

21.30 Juurdlust viivad läbi sensitiivid

22.30 Kättemaks 3, 11: Kojutulek

23.30 Top Gear 19, 7: Aafrika eri, osa 2

00.35 Firma 1, 22: 22. peatükk

01.30 Uus normaalsus 1, 7: Löks ristivanematele

02.00 Louie 2, 12: Pardipoeg 2/2

02.25 Naistevahetus 5, 11*

03.15 Võimalik vaid Venemaal*

03.40 Top Gear 19, 7: Aafrika eri, osa 2*

04.35 Seitsmesed uudised

05.25 Selline on elu!: Otsin oma lapse pärast oma isa, 1. osa

ETV2, TV6, KANAL 11, KANAL 12

ETV2

07.00 Animasari Indiaanipoiss Yakari* 07.10 Animasari Cedric* 07.25 Animasari Džungli-raamat* 07.35 Animasari Kosmoselendurid* 07.50 Seiklussari Peeter Paani uued seiklused* 08.15 Lastetuba* 08.30 Animasari Muumide maailm* 08.35 Animasari Tom ja Fluffy* 08.45 Animasari Indiaanipoiss Yakari* 09.00 Ringvaade* 10.05 Leitutiste maailm* 10.30 Naturopolis, 2/4* 11.25 Eesti muusikavideod 11.54 ERR.ee uudised 15.30 Lumejäneseid, 2/16 16.00 Lastetuba* 16.10 Animasari Tom ja Fluffy 16.20 Animasari Cedric 16.30 Animasari Indiaanipoiss Yakari 16.45 Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood 17.05 Animasari SimsalaGrimm 17.30 Buratino tegutseb jälle 18.00 Animasari Väike prints 18.20 Animasari Maša ja karu 18.30 Lastetuba 18.45 Animasari Džungliraamat 18.55 Animasari Kosmoselendurid 19.10 Animasari Muumide maailm 19.20 Aktuaalne kaamera 19.30 Aktuaalne kaamera 20.00 Meie inimesed 20.25 Kapital* 20.55 Jalgpalli maavõistlus Norra – Eesti 22.55 Prantsuse filmikuu Päevade vaht 01.00 ISIS – terror Iraagis* 01.36 ERR.ee uudised

TV6

06.00 Power Hit Radio – KICKSTART 08.30 Seitsmesed uudised 09.30 Kodu keset linna 9/16 10.00 Kutsuge Cobra 11 10/9 11.00 Max Payne 13.10 Top Shop 13.30 Kodu keset linna 9/17 14.00 Kutsuge Cobra 11 10/9 15.00 Kohver 1/9 16.00 Kutsuge Cobra 11 10/10 17.00 NCIS kriminalistid 8/24 18.00 Perepea 11/13 18.30 Simpsonid 8/18 19.00 Suure paugu teooria 5/16 19.30 Suure paugu teooria 5/17 20.00 Perepea 11/14 20.30 Simpsonid 8/19 21.00 Kõige naljakamad koduvideod 21.30 KINOÕHTU 23.40 Euroopa Pokkeriturnee 00.30 Suure paugu teooria 5/16 01.00 Suure paugu teooria 5/17 01.30 Kohver 1/9 02.20 Power Hit Radio – KICKSTART 04.30 Kodu keset linna 9/17 05.00 Seitsmesed uudised 05.50 Uudistemagasin

Kanal 11

05.30 Taltsutamatu süda, 38 06.20 Totaalne ärkamine! 08.15 Punased roosid, 758 09.05 Emmerdale, 95 09.35 Emmerdale, 96 10.05 Aafrika südames 10.55 Süütu süüdlane, 92 11.45 Top Shop, 654 12.00 Uus võimalus*, 103

Kanal 12

06.30 Kuldvillak* 07.00 Reporter 08.00 Usu või ära usu!*, 52 08.30 Komissar Rex*, 45 09.20 Conan*, 314 10.10 Näljased meremehed*, 41 11.05 Jututuba 13.25 Supermani uued seiklused, 30 14.15 Chuck*, 12 15.05 Näljased meremehed, 42 16.05 Komissar Rex, 46 17.05 Kliki-tähed 17.35 Kreisid reisid 18.05 Chuck, 13 19.00 Tuvikese*, 165 19.30 Tuvikese*, 166 20.00 Krimi 20.30 Usu või ära usu!, 53 21.00 Kaks ja pool meest*, 40 21.30 Elaymärklaud 22.30 Punker 23.30 Conan, 315 00.20 Kaks ja pool meest, 41 00.45 Tuvikese, 167 01.10 Tuvikese, 168 01.35 Night Chat 05.00 Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Suhted kolleegide või autoriteetidega on pingelised – eriti siis, kui sul on parem positsioon kui teistel.

SÕNN Peaksid ehk mõnda oma liiga jälka seisukohta veidi korigeerima. See, mis oli kunagi õige, ei pruugi seda enam olla.

KAKSIKUD Oled kiire kui tuul ja su tegemiste tempo äratav aukartust. Aga samal ajal võid ka hooletu olla. Tee pigem aeglasemalt ja kvaliteetsemalt!

VÄHK Suhted võivad olla pingelised nii tööil kui ka eraelus. Eriti kui sul on oponente. Võideldaks justkui paremate positsioonide pärast.

LÕVI Tajud tööpinget suuremana, kui see tegelikult on. Kehvasti funktsioneerivad asjad-suhted-olukorrad võivad nüüd toimimise lõpetada.

NEITSI Energia kogumine käib täna eriti kiiresti. Sinus on palju loomingulist energiat ja seksuaalset magnetismi. Paljud suhted tunduvad sulle tähen-dusrikkad.

KAALUD Praegu on väga suur osakaal igasugusel konkurentsil ja võitlusmomendil. Toeta jalad kindlalt maha ning valmistu oma seisukohti ja positsioone kaitsma.

SKORPION Ülitugevad Skorpioni mõjud annavad sulle vitaalset energiat ja ürgset elujõudu, kuid muudavad liiga tõiseks ja kahtlustavaks.

AMBUR Oled paljudes asjades ülemäära sinisilmne. Arvad, et see, millesse sina usud, on viimane tõde.

KALJUKITS Võid kohtuda kellegagi, kes teeb sulle ootamatu ettepaneku või lõõb su plaanid segamini. Praegu ei tasu kellelegi midagi kindlat lubada.

VEEVALAJA Õhus on erutavat elektrit ja midagi, millele sa ei oska nime anda. Kahjuks ei jäeta sulle aega selle seisundi nau-timiseks, sest tempo on kiire.

KALAD Sinu elumaastikul on nüüd võimalikud nii kiired võidud kui ka ootamatud komis-tamised. Pead olema valmis õigel ajal reageerima ja õige otsuse vastu võtma.

TÄHELEPANEK

Lauri Jürisoo
forte.ee toimetaja

Novembris 2014 oli see ajalooli-ne hetk, kus rahvusvaheline löö-gigrupp astus nn tumeda inter-netiga esimest korda suurde lahingusse. Otsusega on seotud USA ja 16 Euroopa riigi valitsuste esindajad. Võimud suutsid reidi jooksul sulgeda usutavasti u 400 tumeda interneti saiti, mh kuri-kuulsa turuplatsi Silk Road järgla-se. Reidi käigus arreteeriti 16 isi-kut, nende hulgas Silk Road 2.0 väidetav boss. Peale selle konfis-keeriti umbes 800 000 euro väärt-suses *bitcoin*’i virtuaalraha. Mis on tume internet? Need on eri tehnoloogiatega oma tegevust

maskeerivad ja peitvad veebiko-had, kus tegutsevad nii võimu-esindajad kui ka illegaalse kraa-mi levitajad. Tume internet on eri hinnangutel kuni 500 korda tava-internetist ulatuslikum.

Suur reid ei sündinud niisa-ma. Politseinike käsutuses olid kuuldavasti uued lahendused, millega saab serverite füüsilist asukohta määrata.

Surrey ülikooli professor Alan Woodward, kes nõustab Interpoli, kinnitas, et reid tähis-tab küberkurjameitaga võitle-mise uut etappi. „*Tor*’i on kaua peetud kättesaamatuks. Nüüd saime kinnitust, et see nii pole,“ kommenteeris Woodward. „Aga see ei tähenda, et sõda on võidetud.“

RISTSÖNA

	sõudja karastus-jook	söögi-eelne naps	piirkond Prantsus-maal	hamba umbris negatiivne-ioon	kiirus elevandi nina	endine ujuja selg-rootu	kaukaas-lane mustuse-vedaja	soliidne proua siiani	koha, murdes jõgi Ve-nemaal
kooli-kotid rõiva suurus									
kõrg-punkt paabu-lind									
nutu-laul									
haava jälg kugis-tama									
vaikselt muusikas									
linn Ve-nemaal									
mingi rahvaga seoses olevad									
lisasilp piik-keeles laua-mäng									
mägi Jeruusa-lemmas õun									
tsaar Julm kolmik-									

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed.
www.sudoku.com

8		9		3			5	
5	2							
	3			2	4	5		
7	1	6		8				
				2			7	1
				6	9	4		2
							8	7
	4			1			9	
								6

Eelmise mängu lahendus.

3	1	9	4	8	5	6	7	2
6	4	7	9	3	2	8	5	1
8	2	5	1	7	6	4	9	3
2	8	4	6	1	9	7	3	5
7	3	1	5	4	8	9	2	6
9	5	6	3	2	7	1	4	8
4	7	2	8	5	1	3	6	9
1	9	3	2	6	4	5	8	7
5	6	8	7	9	3	2	1	4

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

EMT tõstab mobiilset isikutus-
tust ja digiallkirjastamist pakku-
va mobiil-ID turvalisust. EMT läks
eile koos sertifitseerimiskeskus-
sega üle uuele sõnumiedastus-
plätvormile, mis lubab uue aasta

alguses kasutada uut SIM-kaar-
di rakendust. Lõpptulemusena
kasutatakse mobiil-ID-s turvalise-
maid krüptoalgoritme. Uuendus
peaks hiljem jõudma ka teiste
operaatorite klientideni. **AM.ee**

Halastamatud arvud:
autode lubatud ja tegeli-
ku kütusekulu vahe üha
suureneb

Värskest uuringust selgub, et autotootjate reklaamitava ja tegeliku kütusekulu erinevus üha suureneb. Kui see vahe kasvab edasi samas tempos, peavad autojuhid 2020. aastal maksma kütuse eest keskmiselt koguni poolteist korda rohkem, kui autotootja neile müügibrošüüris lubas, väidab uuringu järeldestes Brüsselis asuv lobigrupp Transport & Environment.

Mis ajab Hiina turistikid Tallinna lennujaamas eluusse?

Kui eesti keele kõneleja ütleb „jaam” ja kantoni keele oska- ja „zaam” või „tsaam”, siis räägivad nad samast asjast. See tõttu on kindlate hiina keele dialektide oskajatel suur äratundmisrõõm, kui nende kõrv või silm seda sõnatüve mõnes Eesti lennu-, rongi- või busijaamas tabab. Seda tõdeb oktoobrikuu Keeles ja Kirjanduses teadur Jingyi Gao, vahendame Novaatori uudist.

**Kuidas oma arvuti väleda-
maks muuta? Müüdid ja
tegelikkus**

Iga asi kulub. Kivi kulub vee all olles siledaks, luud-liigesed muutuvad ajapikku hapramaks. Sama lugu on ka arvutiga, mis muutub ajapikku aeglaseks. Kodukootud eksperdid annavad foorumis arvuti kiirendamiseks abivalmilt nõu. „Tee ventilaator tolmust puh- takts!”, „Lase viirusetõrjel oma tööd teha!”, „Lase opsüsteem uuesti installida!” Seda soov- itab ajaveeb The Technorat.

**Lained uppunud linna ko-
hal: tuli veeuputus ja tükk
Hollandit oli jälle läinud**

Verdrongen Land van Reimerswaal ehk Reimerswaali uppunud maa on Hollandis Schelde suudmes asuv piirkond, mis on püsivalt vee- ga kaetud. 18 küla, hiljem ka kaks linna ja isegi üks kind- lus vajusid merre, kui Püha Felixi nimepäeva ülejutus (Sint-Felixvloed) 1530. aastal suure tüki maapinnast mine- ma uhtus.

**Ebatavaline kosk, kus vesi
voolab hoopis alt üles**

Inglismaal Derbyshire'i maa- konnas looduspargis Peak District on huvitav paik, kus vesi võib voolata kosest üles, mitte alla. Tegemist pole siiski mingi üleloomuliku nähtu- sega, sest sellist vee liikumist võib põhjustada tugev tuul. Efekt on muidugi võimas, kui nägema juhtud. **• Forte.ee**

Päästeteketas on tavalisest viirusetõrjest palju tõhusam

**Kui arvutis pesitseb
pahavara, ei saa tavaline
viirusetõrje selle eemal-
damisega tihti hakkama.**

Lauri Jürisoo

lauri.jyrisoo@epl.ee

Kõige halvemal juhul ei suuda viirusetõrje arvutisse puge- nud kurjamit isegi avas- tada. Kui pealtnäha on kõik korras, aga arvuti või internet jääb aeg- lasemaks või kõvake- tas üha „ragistab”, võib asi olla salaja- ses pahavaras. Sel- lises õnnetus olu- korras on suureks abiks päästeke- tas ehk viiruse- tõrjelahendus, mis asub väli- sel andmekand- jal nagu mälu- pulk või opti- line ketas (CD, DVD). Kuna see on viirustest puhas ja töötab nii, et nakatunud süsteem samal ajal ei käivitu, ei saa paha- vara enda varjamiseks ja päästmiseks min- geid tavapäraseid trikke kasutada.

Päästeketta kasutamine on üldiselt lihtne: sisesta see USB-pessa või optilise ketta lugejasse ja loe ekraanilt, mida edasi teha. Tõenäoliselt värs- kendab see kõigepealt veebis andmebaasi ning palub siis ennast kohale jätta ja arvu- ti uuesti käivitada. Seejärel seab päästeteketas end tööval- mis ja hakkab viirusi jahtima. Sina peamiselt lihtsalt ootad.

Palu asjatundja appi

Puhastamisprotsessile võib kuluda vähe aega, aga ka tunde – see oleneb andme- te mahust ja arvuti kiirusest. Õnneks teeb tarkvara pea- aegu kõik ise, nii et kasuta- ja ei pea arvutitest just palju teadma. Kasuks tuleb mõne Euroopas levinud võõrkeele oskus, sest eestikeelsena niisu- guseid rakendusi vist ei leidu. Aga neid on kasutajaliidese- ga, mis on näiteks inglise, saksa või prantsuse keeles.

Kuidas päästeketast teha või hankida? Õnneks paku- vad vajalikku tarkvara alla- laadimiseks paljud viirusetõrje arendajad ja pealegi enamasti tasuta. Näiteid võib tuua pal-
ju: Avast Rescue Disk, Como- do Rescue Disk, BitDefender Rescue CD, Kaspersky Rescue Disk. Need on kõigest mõned näited, mis on ka katsetes häid tulemusi näidanud.

Päästeketta loo- miseks tuleb raken- dus mälu- pulgale paigaldada või opti- lisele kettale kõrve- tada. Seda tuleks teha muidugi vii- rusepuhtas arvu- tis. Seejärel pista andmekand- ja nakatunud arvuti USB-pes- sa ja taaskäivita see. Siis peaks päästeteketas kontrolli üle võt- ma, mistõttu ei saa arvutit samal ajal muudeks asjadeks kasuta- da. Kui seda aga ei juhtu, peab arvutis ilmselt muutma andme- kandjate buutimise järjekorda

(BIOS-i või UEFI kaudu). Seda protsessi arvutivõõrale ei soovi- ta ega seleta, las proovib pigem mõni teadja tuttav.

Päästeketta võib ka valmis- kujul osta. Olen proovinud ja

juulgen soovitada FixMeStic- ki, mis maksab 55 eurot. See on kolme tootja (Kaspersky, Vipre, Sophos) viirusetõrjeid kandev mälu- pulk, mida pole vaja kuidagi ise ette valmistada. Pista arvutisse, lase sead- mel andmebaasi värskenda- da ja võibki n-ö jahile minna.

**Päästeteketas aitab, kui tava-
line viirusetõrje jääb hätta,
mida juhtub kahjuks tihti.**

Foto: Rauno Volmar

võib seadme koodi maale- toojale saata ja nad pikenda- vad kasutusaega kasutaja eest.

Teine piirang on see, et FixMeStickiga saab valva- ta ainult kolme masina puh- tust, olgu need siis Windowsi või Maci põhised. Pulk jätab konkreetseid arvutid meelde ja neid saab teistega asendada alles kuu möödudes. Aga

kui teil on kodus puhas- tamiseks ainult üks, kaks või kolm masi- nat, ei too see piirang kaasa mingeid eba- mugavusi. Pigem on küsimus sel- les, kas lood päästeketta ise või nõustud mugavusteenu- se eest maks- ma 55 eurot. Mõlemal puhul on siiski vajali- kud inglise kee- le oskus ja val- midus suhelda arvutiga vei- di teises vormis kui e-postkastis käimine, muusi- ka kuulamine või videote vaatamine.

Aga päästekkettast on kõvasti kasu, sest pahavara oskab arvutis- se tungida nii osavalt, et isegi väga ettevaatlik inime- ne võib selle ohvriks jääda. **•**

**Windows 8
päästeketast
ei armasta**

Valdav enamik Windowsi kasutajaid on jäänud truuks vanematele opsüsteemide- le nagu XP ja 7 ega taha uue- matest kuuldagi. Päästeketta kasutamise seisukohast on see kasulik, sest Windows 8/8.1 puhul ei taha säärased abime- hed kuuldavasti töötada. Asi on selles, et päästeketta tark- vara põhineb üldiselt Linuxil, mis Windows 8-le eriti ei meel- di. Samuti kaitseb Windows 8.1 faile automaatselt krüpteer- ringuga, mis takistab neile süs- teemiväliselt kergesti ligi pää- semist. Õnneks saab krüpteeri- mise kasvõi ajutiselt peatada. Võimalike jamade vältimiseks tasub teha ka spetsiaalne vee- biotsing. Kui guugeldada näi- teks „rescue disk windows 8”, saab kohe mitu ingliskeelset asjalikku ja õpetlikku artiklit.

Krõbe hind

Veidi murelikuks teeb 55-euro- ne hind, mis annab tootele ainult aastase kasutusaaja. Jät- kamiseks tuleb internetis lits- senti pikendada, mis nõuab krediitkaarti ja veel aasta eest maksmist (eestlane ei saa tel- lida kuuajalist litsentsi, mida tootja pakub). Kui krediit- kaarti kasutada ei saa/taha,

AMAZON HAKKAB MÜÜMA KUULAVAT TORU

Amazon tõi müügile torukujulise mikrofoni-kõlari Echo, mis mängib helisid ja vastab küsimustele. Echo toimib juhtmevaba kõlarina, millest saab üle Bluetooth-ühenduse mängida muusikat või muid helisid. Samal ajal kasutab

200-dollarine Echo pidevalt mikrofoni kuulamiseks, kui tema poole pööratakse nimega Alexa ja esitatakse küsimus. Tehisintellektil põhinev süsteem vastab küsimustele ja aitab Amazoni e-poest kaupu tellida. **Amazon**

MICROSOFT PAKUB OFFICE'IT MOBIILIDELE TASUTA

Kontoritarkvara Office, mis on üks Microsofti kõige rohkem raha teenivaid tooteid, on mobiilidele nüüdsest tasuta. Varem pidi Wordi, Exceli ja PowerPointi kasutamiseks ostma küllaltki kalli Office

365 aastatellimuse, aga nüüd on kontoritarkvara nii iPhone'is kui ka Androidis kasutatav tasuta äppidega. Peale selle kuulutas firma välja strateegilise koostöö Dropboxiga. **The Next Web**

Kasulikud kodurobotid on juba ammu siin

Robottolmuimeja tundub küll kalli mänguasjana, kuid temast võib väga otseselt ja palju kasu olla.

Hans Lõugas
hans.lougas@epl.ee

President hoiatab vabariigi aastapäeva kõnes robotiseerumise eest, uuringufirmad hoiatavad, et robotid võtavad töökohad ära, ja pea iga teine uus film – olgu ulmekas või romantiline draama – räägib justkui robotitest. Aga kuidas robotid otseselt, kohe ja praegu meie elu mõjutavad? Sellele vastab kõige paremini seade, mille nimes on „robot“: robottolmuimeja.

Tolmuimejatest robotid on tegelikult juba vana uudis, iRoboti nime kandnud masin tegi esimese kukesammu masinurule juba üle kümne aasta tagasi. Siiski seostub nende väikeste uue ajastu kodumasinatega siiani kahtlus, kas tegu on üksnes edeva kodukaunistusega, millega maalt külla tulnud sugulastele muljet avaldada, või millegi kasulikuga.

Kahtluste kontrollimiseks võtsime portsu Eestis müügil olevaid tolmuimevaid roboteid ja lasime nad tüüpilisse Eesti koju lahki. Tuba puhastasid Samsungi, Miele, Hooveri, Severini ja Neato robotid. See pole siiski kõige esinduslikum läbilõige robottolmuimejatest, sest nende tootjate hulk on viimasel ajal plahvatuslikult suurenenud.

Nurkade võrrand

Tolmuimejarobot on üldjuhul väike seadeldis, millel on pisike tolmutõrjivaba kamber, kuhu ta imeb maas olevat tolmu. Robotite kuju varieerub, aga ümmarguse kujuga masinaid on rohkem, sest neil on lihtsam mööbli vastu pörkamata või kraapimata manööverdada ja pöörata. Ent siit tuleb ka nende miinus: Aafrika hüttidest või eskimote iglustest erinevalt ei ole Eestis

palju ümmarguse põhiplaani-ga kodusid, meil on enamasti neljakandilised toad. Ümmarguse kerega tolmuimeja nurkadesse hästi ei pääse. Aga näiteks Neato roboti kere on ühelt poolt ümar ja teiselt poolt kandiline. Mõnikord kipub ta kitsastes kohtades oma nurgelise kerega vastu mööblit pörkama, kuid see-eest pääseb see kere paremini nurkadesse.

Mida robottolmuimejate katse näitas? Kõige olulisem tulemus on teadmine, et neist robotitest on kasu, nad on korralikud koduabilised. Kodus, kus varem robottolmuimejat ei olnud, tekkis pärast nende proovimist kindel arusaam, et võimaluse korral tuleks selline abimees endale soetada.

Ent enne tuleks kodu kriitilise pilguga üle vaadata. Maas vedelevad lahtised asjad, juhtmed ja vedelikud tuleks ise ära koristada. Kui te pole seda niigi teinud, on robotil kasvõi distsiplineeriv mõju. Edasi tuleks aga arvestada selle-

ga, et robot ei asenda tavalist tolmuimejat, sest tolmu imev robot on lihtsalt argipäevane abimees. Tavaliselt koristatakse kodu väiksemal või suuremal määral igal nädalavahetusel, aga tolm ladestub paratamatult ka nädala sees.

Robot ei ulata pragudesse ja kitsustesse, kuhu pääseb tolmuimeja toru, rääkimata põrandast kõrgemal olevatest pindadest. Seega on robotist kasu kahel moel. Põrandad on iga päev sinna ladestuvast tolmust puhtamad ja nädala lõpus suuremalt koristades pole vaja avatud pindadele väga palju aega kulutada, sest piisab keerukama spetsialisti-töö tegemisest.

Selline kodutöö võib ennustada lähemate aastakümnete robotika tulevikku: masinad võtavad üle lihtsamad automatiseeritud tööd ja inimesele jääb spetsialisti roll. ●

SEVERIN CHILL

- **Mudeli number:** RB7025
- **Hind:** 199 eurot
- **Tööaeg ühe laadimisega:** 1,5 tundi

Severini roboti nimi ütleb, mis on tema omamise mõte: *chill* ehk võta rahulikult. Chill on suhteliselt primitiivne, lihtne ja odav masin, aga sellisena väga sümpaatne. Teised nutikamad puhastajad laevad end spetsiaalses nn dokis või pesas, kust nad nupuva-jutuse peale tööle lähevad ja kuhu pärast ise laadima tagasi tulevad. Chillile tuleb aga juhe käsitsi järele panna, kui aparaat enam hääli sisse ei võta. Severin on ka üsna müra-rikas. Ometi on Severini lihtsuses mingi võlu. Liikumisalgoritm vahetab kolme stiili: siksak, mööda toaääri käimine ja spiraal. See võib tunduda üsna kaootiline, aga ometi tõmbab aparaat sedasi tolmu ära. Kuna Chillil pole mingeid tolmusensoreid, siis pole ka muret, et need petavad robotit ja masin lõpetab ise koristamise, kui tuba on alles tol-mune. Ehk teisisõnu: see robot on küll rumal, kuid järjekindel.

SAMSUNG NAVIBOT

- **Mudeli number:** 8930
- **Hind:** 499 eurot
- **Tööaeg ühe laadimisega:** 1,5 tundi

Pole vist ühtegi tarbijaelektronika või -tehnikaseadet, mida Samsung ei teeks. Robottolmuimeja paistab silma samalaadse võimaluste rohkusega kui Samsungi telerid või telefonid. Masina juhtimiseks on juhtpult, mis näeb välja täpselt nagu televiisori pult. Samsungi robotit saab panna tööle mitmes eri režiimis, aga kõige lihtsam on lasta sel automaatselt tuba puhtaks teha. Kahjuks tuli Samsungi töö tõttu kõige rohkem kulmu kortsutada. Kui Samsung ise laadimispessa tagasi ronis, võis põrandal ikka veel puru näha. Sellisel juhul saab valida puldil funktsiooni „spot“, mis paneb masina konkreetset punkti puhastama. Navibotil on kaasas virtuaalmüür, mis paneb robotile ette nähtamatu piiri. Vaene robot pörkas piirist tagasi juba mitmekümne sentimeetri kaugusel. Kuigi tegu on mõnusalt vaikse ja mitmekülgse masinaga, jäi Samsung konkurentidega võrreldes kõige nukramalt häbisse. Robot sattus toa nurgas, kus oli ainult vaip ja ei mingeid muid takistusi, niisugusesse segadusse, et ei saanudki sealt enam minema ja hakkas piiksudes appi hüüdma.

FACEBOOKI SÕNUMIÄPIL ON POOL MILJARDIT KASUTAJAT

Facebook Messengeri kasutajakond on kasvanud 500 miljoni. Facebook hakkas tänavu kevadel inimesi agaramalt Messengeri poole juhtima ja keelas Facebooki põhiäpis lühisõnumite vahe-

tuse. Käik tõi kaasa pahameele, kuid analüütikud ootavad, millal Facebook poolt miljardit inimest teenindavat äppi äriplatvormi ja tasuliste teenuste tarbeks kasutama hakkab. **BBC**

SUURBRITANNIAS VÄHENEB 4G KIIRUS

Üha populaarsust koguv 4G ehk LTE mobiilne andmeside on Suurbritannias toonud kaasa ühenduskiiruste ligi 50%-lise vähenemise. Kaks aastat tagasi käivitatud LTE võrkude puhul

lubati, et see pakub kuni kümme korda kiiremat internetti kui 3G. Mullu septembris mõõdeti 4G võrgus keskmiseks kiiruseks 19 Mbps, aga tänavu augustis ainult 10,2 Mbps. **The Telegraph**

HOOVER ROBO.COM3

- Mudeli number: RBC090011
- Hind: 459 eurot
- Tööaeg ühe laadimisega: 2 tundi

Hoover on tolmuimejate seas nagu Xerox koopiamasinate hulgas. Suurbritannias tekis sõnast *hoover* eelmisel sajandil isegi tegusõna, mis tähistas tolmuimemist. Suheliselt valju mühinaga robot on ümarate nurkadega kandiline masin või kandiliseks kippuv ümar masin. Igatahes on see tänu oma kujule nurkades veidi efektiivsem kui täiesti ümarad robotid. Hooveri kallima aparaadi juurde kuuluvad tolmusensor, laadimisjaam, kuhu robot pärast töö valmimist naaseb, LCD-ekraan ja virtuaalmüür. Viimati mainitu tähendab patareidega väikest masinat, mis loob inimsilmale nähtamatu piiri, mida robot ei ületa. Hooveri suurim trump peaks olema telefonipõhine juhtimine. Robotit saab käivitada ja talle töögraafiku luua iPhone'i või Androidi äpis. Esialgne seadistamine peaks käima üle wifi. Meie proovitud robot ei suutnud kahjuks oma wifit käivitada, sest ei ilmunud ühtegi võrku, ja seetõttu jäi selle kasulikkus proovimata.

MIELE SCOUT

- Mudeli number: RX1
- Hind: 599 eurot
- Tööaeg ühe laadimisega: 2 tundi

Miele näeb proovitud viisikust kindlasti kõige stiilsem välja. Pole ime, et isegi Steve Jobs kiitis Miele kodumasinade disaini, sest seda musta ja minimalistlikku robotit oleks patt voodi alla laadima jätta. Miele Scouti sooritus oli heal tasemel ja ka terasemalt norides pole talle just palju ette heita. Selles on kõik kallimate robotite omadused, nagu laadimispesa ja sealt omapäi koristama minek ja tagasi tulek, kindla koristusgraafiku programmeerimine, erinevad programmid, puldiga juhtimine, üle trepiääre allakukkumist välistav andur jne. Kõik mainitu võiks olla tähtsusetu, aga Miele teeb hästi kõige tähtsamat ehk imeb tolmu, sest ei jäta põrandale kohe silma torkavat prügi. Ka Miele on võimalik virtuaalse piiriga mingist piirkonnast eemal hoida, ent tegu pole nähtamatu laseriga, vaid maha kleebitava magnetribaga. Kokkuvõttes kandideerib Miele koos Neatoga kõige parema roboti auhinnale. Majanduslik loogika näib paika pidavat, sest Miele ja Neato on ka kõige kallimad.

NEATO BOTVAC

- Mudeli number: 85
- Hind: 599 eurot
- Tööaeg ühe laadimisega: 1,5 tundi

Neato robottolmuimejaid reklaamitakse kui „Silicon Valleys tehtuid“, aga pärast proovimist tundub, et selle lause võib pigem kahe silma vahele jätta. Võib-olla toimib see reklaamlause Neato masinate kohta siis, kui te arvate, et Silicon Valley kodud on eriti tolmused. Asja iva on selles, et Neato on lihtsalt võimas tolmuimeja. Seda tunneb isegi toa õhuvoolust, kui masin end tööle paneb. Võib olla kindel, et Neato Botvac imeb puru välja ka kõrvasest vaibast. Neato on teistest omapärasema kujuga, mis võib aidata ka tõhusamalt tööd teha. Aga kõige rohkem torkab silma Neato robotaju marsruut. See ei käi justkui kaootiliselt ja diagonaalis risti-rästi mööda tuba ringi, vaid kaardistas korra oma tööpõllu piirid ja hakkab siis koristama ridahaaval nagu traktor põllul. Näib süstemaatiline ja tulemus on puhas.

WHATSAPP VAHENDAB ITAALIAS ABIELURIKKUMISI

Itaalia perekonnaõiguse advokaatide liidu andmetel on sotsiaalmeedia ja sõnumite äpid suurendanud truudusetust. Näiteks mainitakse 45%-s abielurikkumisega seotud lahutuskaasus-

tes asitõenditena WhatsAppiga saadetud sõnumeid. Lõuna- ja Lääne-Euroopas on WhatsApp peamine sõnumiteenus, SMS-e saadetakse isegi kuni 80% vähem. **Times**

SOOME KOHVIKUD PROOVIVAD NÄOGA MAKSMIST

Soomes tehnoloogiafirma Uniqul on kaks aastat töötanud näotuvastussüsteemi kallal, mida hakatakse järgmisel aastal Helsingi kohvikutes katsetama. Kassas makstes tuleb kliendil

vajutada nuppu ja nelja meetri kaugusel olev kaamera tuvastab tema näo. Tehinguks pole vaja kaamerasse vaadata ja tehnoloogia suudab eristada ka identseid kaksikuid. **YLE**

„Interstellari” eriefektid loodi füüsikateooria järgi kirjutatud tarkvaraga

Tähtedevahelist vaatemängu võib vaadata kui füüsika enneolematu täpsusega illustratsioone.

Hans Lõugas
hans.lougas@epl.ee

Kinodes vaatajaid rabava uue ulmefilmi „Tähtedevaheline” („Interstellar”) eriefektid ei paku ainult võimast elamust, vaid on ilmselt ka kahe teadusartikli materjal.

Režissöör Christopher Nolani kosmoseopos räägib loo lähitulevikust, kus Maa muutub kliima tõttu inimestele

üha elamiskõlbmatumaks. See sunnib inimesi otsima teisi elukõlblikke planeete, kuid isegi meile kõige lähemad tähed on meist tavalise kosmoserännu jaoks liiga kaugel. Siis kasutavad inimesed meie päikesesüsteemi tekkinud nn ussiauku, mis on aegruumi anomaalia. See auk ühendab kahet universumi punkti dimensiooni kaudu, mida meie tavalises reaalsuses ei eksisteeri. Filmi peategelastel tuleb seista silmitsi astrofüüsikalise antikangelasega: musta auguga, mille gravitatsioon on nii tugev, et see tõmbab endasse nii aine kui ka valguse.

Nolan tegi pikalt koostööd nimeka astrofüüsiku Kip Thorne'iga ja seetõttu võib filmi eriefekte – arvutiga loodud kujutisi universumi eri nähtustest – vaadata ka kui füüsikateooria enneolematu täpsusega illustratsioone.

Peategelased on silmitsi astrofüüsikalise antikangelasega: musta auguga.

„Tähtedevahelise” eriefektid tegi stuudio Double Negati-

Füüsikute arusaamal põhinev arvutiga loodud musta augu pilt

Kaader filmist

ve, mis võitis muide eriefektide Oscari Nolani varasema filmi „Algu” ehk „Inception” eest. Stuudios juhtis tööd Paul Franklin, kes oli kindel, et tema arvutid suudavad luua kõike, kui need ainult õigele teele juhatatakse, kirjutab ajakiri Wired. Õige tee leidmiseks võttis eriefektide spetsialist Franklin ühendust ast-

rofüüsiku Thorne'iga, kellelt küsis, milline ussiauk või must auk tegelikult välja näeb.

Et teadlase jutt kasutusele võtta, kirjutas eriefektide stuudio meeskond lõpuks Franklini juhtimisel uue tarkvara. Lõpptulemus, mida filmis näha võib, on enneolematu. Ussiauk, mille kaudu aegruumis liikuda, ei ole

midagi säravat või läikivat, vaid pigem sfääriline mull, mis peegeldab ümbritsevat universumi. „Ulmes tahetakse alati asju ilusamaks ja säravamaks teha, nagu poldaks rahul meie tavalise universumiga,” ütles Franklin Wiredile. „See, mis meie tarkvarast välja tuli, oli juba iseenesest haarav.”

Vaata ka filmi arvustust lk 12

KÜTTEKULUD NULLI. AUS JUTT!

Eesti Päevaleht

Millised valimislubadused on huumor ja millised tõsine kraam?

Terav Eesti Päevaleht tõmbab poliitikud liistule ja kurnab mesistest lubadustest välja tõe.

Hoia kätt elu pulsil ja saa oma pere arvamusiidriks. Selleks telli nüüd Eesti Päevaleht ja võid võita küttekulude katteks 1000 reaalsset eurot.

Telli Eesti Päevaleht juba täna!

Võida 1000 €

www.epl.ee/telli

Kontakt: klienditugi@lehed.ee / 680 4444